

ĐÀ NẴNG

Năm thứ 64 - Số 8786
Chỉ số: 2778 ISSN 1859 - 087X
Chủ Nhật 8-12-2024
(8 Tháng Mười Một, Giáp Thìn)
www.baodanang.vn
www.baodanang.vn/english

CƠ QUAN CỦA ĐẢNG BỘ ĐẢNG CỘNG SẢN VIỆT NAM TP. ĐÀ NẴNG-TIẾNG NÓI CỦA ĐẢNG BỘ, CHÍNH QUYỀN VÀ NHÂN DÂN ĐÀ NẴNG **cuối tuần**

CHỐNG KHAI THÁC IUU:
Chung sức,
đồng lòng

Mạnh về
biển, giàu
từ biển

Ngư dân
"đi thưa,
về trình"

Gỡ rào cản
cho tàu cá
"3 không"

Bảo vệ
nguồn lợi
từ biển

Chuyện

TÀU THUYỀN

Trên biển hôm nay, ngư dân hiểu rằng, việc ra khơi không còn đơn thuần là lên tàu rồi nổ máy đi bủa lưới tìm cá tôm một cách tùy tiện vì lợi ích cá nhân mà cần đặt dưới sự quản lý bài bản, khoa học, có trách nhiệm vì một nghề cá bền vững. Ảnh: LÊ HOÀNG NAM

Xanh mãi cùng đất nước

TỔNG PHƯỚC BẢO

Ngày 6-12 năm nay tròn 35 năm ngày thành lập Hội Cựu chiến binh Việt Nam (6-12-1989 - 6-12-2024), một cột mốc đánh dấu sức sống bền bỉ của những con người luôn mang trong mình màu xanh đất nước. Con số là để nhắc nhở, nhưng, tôi biết dù là năm mươi hay một trăm, thậm chí ngàn năm nữa, những cựu chiến binh mãi đẹp lấp lánh trong biên niên sử hào hùng của dân tộc ta. Một sắc màu của niềm tin tất thắng và vẹn tình trọn nghĩa.

Tôi nhớ mình được gặp người cựu chiến binh Vũ Ngọc Thư 80 tuổi vào mùa hè năm 2022, ở hành lang trạm T80, thuộc Quân khu 9, tại Cần Thơ. Ông là thương binh 2/4, quê tận Hải Dương. Chúng tôi có 15 ngày sống cùng nhau trong trạm, cùng một dây hành lang, nên vào ra là gặp mặt nhau. Người này đã hơn người kia gấp đôi tuổi đời; người này đã đi qua chiến chinh với những vết thương hiện hữu nơi cơ thể, người kia chỉ biết chiến tranh qua những bài học lịch sử, qua những tác phẩm văn chương; anh người Bắc, tôi người Nam, vẫn cứ say sưa với nhau mặc chiếu võ vàng phía tây ang ác tiếng chim.

Tôi vẫn ấn tượng chú Thư bởi câu chuyện 5 người lính dật nhau đi với thân hình không ai còn nguyên vẹn. Có người còn chịu sự chấn thương của não. Tất cả câu chuyện được chú kể lại bằng một giọng trầm buồn, mệnh mang. Một đêm gió Cửu Long thổi cay xè mắt của gần 30 người ngồi bên nhau. Chú như sống lại thời hào hùng bị trắng đấy. Có một điều tôi tin, hẳn người cựu chiến binh ấy vẫn nương náu vào cuộc chiến để sống những quãng thời hòa bình này.

Sáng ngày 14-9-1968, Vũ Ngọc Thư phụ trách 40 chiến sĩ đảm nhiệm mũi vu hồi, phối hợp với các mũi khác tiến công địch, đánh chiếm lại kho hàng H9 của ta. Giữa

Bộ đội hành quân trên đường Trường Sơn.

Ảnh: Báo Quân đội Nhân dân

lúc bốn bẻ đạn nổ chất chứa, sau khi bị một viên đạn của địch xuyên qua bắp trên tay trái, chú Thư suýt mất mạng khi bị tiếp một viên nữa nơi đỉnh đầu. Chú ôm đầu máu trong tình trạng choáng váng, cảm giác lộn xộn lơ mơ... rồi không biết gì nữa. Mãi khi tỉnh lại mới biết người chiến sĩ cùng tiểu đội, tên Diệu, quê ở xã Phương Kỳ, huyện Tứ Kỳ, cùng tỉnh Hải Dương với chú, đã công đưa về bệnh viện như thế nào... Năm 1971, do thương tật mất 61% sức khỏe, Vũ Ngọc Thư thuộc diện được ra Bắc an dưỡng để xuất ngũ. Nhưng chú tình nguyện ở lại miền Đông Nam Bộ, trở lại tuyến sau công tác cho đến ngày đất nước ngưng tiếng súng.

Những tưởng với thương tật như vậy, với tuổi đời heo may đường tà, nhưng chú Thư vẫn rong tìm lại những đồng đội xưa, cũng như người ân nhân đã công mình hôm đó. Mãi đến năm 2014, ông cựu chiến binh già mới có thể tìm thấy ân nhân của mình. Họ lại nắm tay nhau, lên đường tìm lại những ký ức xanh màu nghĩa tình đồng đội. Chiến tranh đi qua nhưng nỗi đau vẫn

còn lại. Mãi mãi. Vết thương thịt da có thể lành theo năm tháng. Nhưng, vết thương lòng đôi khi tê buốt cả quãng đời. Nhất là đối với những cựu chiến binh, những người luôn tâm nguyện non sông nối liền một cõi. Giữa lằn ranh sinh tử đó sự trở về hay ra đi vĩnh viễn luôn mang một tâm thế chấp nhận. Hai chữ hy sinh nhẹ tựa gió nhưng gió vẫn cứ thổi triền miên trên những bước đường của người trở về.

Năm 2023, tôi có dịp về Nghệ An, huyện Diễn Châu để tặng một tủ sách cho nhà văn hóa huyện. Bất ngờ hơn hết là tiếp đón chúng tôi là một đoàn các cựu chiến binh. Chính những người lính trở về từ cuộc chiến, tóc đã điểm bạc là những người tích cực gây dựng tủ sách để lan tỏa văn hóa đọc trong các xã của huyện. Chỉ với một huyện mà có hơn 17.000 hội viên Hội Cựu chiến binh. Càng bất ngờ hơn là chính họ đã lập nên một quỹ nhân ái mang tên "Ngôi nhà một nghìn đồng". Đó là sự chung tay ít nhất 1.000 đồng mỗi ngày, hoặc hơn nữa cho việc xây dựng, giúp đỡ các đồng đội đang khó

khăn. Có người góp thành 50.000 đồng, cũng có người trích lương hưu mỗi tháng tận 500.000 đồng góp quỹ. Từ nguồn quỹ đó, những cựu chiến binh đã lan tỏa một nghĩa cử cao đẹp thăm tình đồng đội. Tôi ngồi cùng các cựu chiến binh, nghe họ kể thành tích, chẳng phải từ các cuộc chiến mà là bây giờ, với 1,2 tỷ đồng quyền góp được trong năm đó, họ đã hỗ trợ xây dựng 45 căn nhà mới cho đồng đội mình. Và chính họ, đã dùng 3.000 giờ công để phụ trách luôn cả việc làm thợ xây, tô, trang trí... Họ kể bằng niềm vui ngời sáng trong đôi mắt yêu thương.

Tôi có duyên may trên bước đường rong tìm kiếm tư liệu để viết về cuộc chiến vĩ đại của dân tộc. Gọi đó là duyên, bởi tôi được gặp những câu chuyện hay trong thời chiến lẫn thời bình từ các cựu binh. Mới đây thôi, chuyến đi tháng 10 chớp nhoáng về Đà Nẵng, tôi may mắn gặp ông Nguyễn Tiến Đãi, Trưởng ban liên lạc truyền thống Trung đoàn 31, Sư đoàn 2, Quân khu 5. Người cựu chiến binh đã đi qua 3 cuộc chiến, từ chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử, chiến tranh biên giới Tây Nam, và biên giới phía Bắc. Thế nhưng, 20 năm nay, ông cùng đồng đội và các cộng sự miệt mài tìm kiếm, xác minh, và đưa về hơn 300 hài cốt liệt sĩ. Trong nhật ký hành trình của mình, ông đã đi khắp mọi miền đất nước, thậm chí sang cả đất bạn Campuchia. Chia tay tôi, ông vẫn nhẹ tênh cười bảo: "Người ta siêu thị, nhà hàng. Còn tôi thì cứ nghĩa trang đêm ngày".

Với những người cựu chiến binh, chỉ cần ngồi cùng họ, sẽ luôn cảm nhận một ẩn chứa đau đau trong lời tâm tình của họ. Tâm vẫn vọng về ký ức bom đạn, máu xương và chiến trường. Tình vẫn thôi thúc sự tìm kiếm của người trở về, của nghĩa cử đồng đội với nhau, và khát khao hạnh phúc. *T.P.B*

⌘ Nghĩ

HÀM CHÂU

Tin tưởng tuyệt đối vào chỉ dẫn của Google Maps, tài xế không nhận ra cây cầu đang sửa chữa và lao xuống. Tai nạn thảm khốc ở Ấn Độ ngày 24-11 đã khiến ba người thiệt mạng. Đây không phải là lần đầu tiên công nghệ dẫn dắt con người vào những tình huống nguy hiểm, để lại nỗi đau mà chúng ta không thể lường trước. Mới đây, tối 28-11, một nam thanh niên (ngụ quận Liên Chiểu, thành phố Đà Nẵng) rơi xuống kênh nước vì đi theo chỉ dẫn trên Google Maps. Vào năm 2016, tại Ontario (Canada), một người phụ nữ đã lái xe xuống hồ sâu hơn 30m chỉ vì tin tưởng tuyệt đối vào GPS. Cùng năm, chỉ vì quá chú tâm vào bộ định vị GPS, một người đàn ông ở Mỹ đã đi vào cây cầu bị hỏng và rơi từ độ cao 11m xuống đất khiến người vợ tử vong. Năm 2019, hơn 100 tài xế rơi vào tình cảnh lạc đường và mắc kẹt trong bùn lầy do đi theo sự chỉ dẫn của Google Maps. Vào năm 2020, theo chỉ dẫn của Google Maps, một thanh niên người Nga bị lạc, tông xe vào một thân cây nằm chắn ngang đường khiến xe bị hỏng, trong khi nhiệt độ ngoài trời xuống mức -50°C. Đầu năm 2021, tin vào ứng dụng Google Maps, một tài xế người Mỹ lái qua

Công nghệ không quyết định

cây cầu ngập nước lúc trời tối khiến chiếc ô-tô bị nước nhấn chìm và thiệt mạng...

Tôi cũng từng rơi vào trường hợp "dở khóc, dở cười" khi tin vào Google Maps. Con đường từ Châu Đốc (An Giang) đến rừng tràm Trà Sư theo chỉ dẫn hẹp và gồ ghề đến mức tôi không dám thử mạnh vì sợ chiếc xe trượt xuống kênh đào hai bên. Mặc dù tôi đến nơi an toàn, nhưng cảm giác lo sợ trong suốt hành trình khiến tôi phải tự hỏi: "Liệu chúng ta có quá tin vào công nghệ, mà quên đi sự cảnh giác và trực giác của bản thân?".

Những câu chuyện này cho thấy, công nghệ, dù hiện đại và tiện lợi đến đâu vẫn không thể thay thế trí tuệ và khả năng phán đoán của con người. Với hơn 1 tỷ người dùng trên toàn cầu, Google Maps đã trở thành công cụ điều hướng không thể thiếu trong đời sống hiện đại. Tuy nhiên, Google Maps sử dụng dữ liệu vệ tinh và bản đồ số để chỉ đường nhưng không có nghĩa luôn cập nhật kịp thời mọi thay đổi như công trình thi công hay biến báo nguy hiểm. Chính vì vậy, công nghệ là bạn đồng hành hữu ích nhưng không phải là người kiểm soát hành trình; là công cụ hỗ trợ mà không phải là quyết định cuối cùng.

Tác hại của việc phụ thuộc vào công nghệ không chỉ dừng lại ở tai nạn giao thông. Sự bùng nổ của các thiết bị điện tử đang khiến

chúng ta dần "lãng quên" trí nhớ tự nhiên. Nghiên cứu của nhóm Sparrow et al. (Mỹ) vào năm 2011 cũng chỉ ra rằng internet và công nghệ tìm kiếm không chỉ thay đổi cách chúng ta truy cập thông tin mà còn làm giảm đi nhu cầu ghi nhớ và lưu trữ thông tin trong bộ não của chúng ta. Khi mọi thông tin đều có thể dễ dàng truy cập chỉ bằng một cú click, bộ não của chúng ta mất đi sự linh hoạt trong việc xử lý thông tin phức tạp, điều này có thể ảnh hưởng lâu dài đến khả năng tư duy và học hỏi.

Một mối lo khác là sự xâm lấn âm thầm của công nghệ vào tư duy và kỹ năng giải quyết vấn đề của con người. Khi mỗi quyết định, dù lớn hay nhỏ, đều được định đoạt bởi thuật toán, chúng ta dần mất đi khả năng tư duy độc lập, sáng tạo và phản xạ nhanh nhạy. Nghiên cứu vào năm 2016 của giáo sư Shneiderman (Đại học Maryland, Mỹ) cho thấy việc quá lệ thuộc vào công nghệ có thể khiến con người không còn khả năng đưa ra quyết định chính xác mà thay vào đó chỉ dựa vào công cụ mà họ sử dụng. Tình trạng này được gọi là "vấn đề ngoài hóa bộ nhớ" (memory externalization), đã được chứng minh là làm giảm khả năng lưu trữ và xử lý thông tin trong bộ nhớ dài hạn.

Sự phát triển của mạng xã hội cũng tạo ra một nghịch lý: trong khi nó giúp kết nối con người với thế giới, lại khiến

chúng ta cô đơn hơn bao giờ hết. Nghiên cứu được công bố năm 2017 của giáo sư tâm lý học Jean M. Twenge (Đại học San Diego State, Mỹ) chỉ ra rằng những người dành quá nhiều thời gian trên mạng xã hội cảm thấy thiếu thốn sự gần gũi và dễ rơi vào trạng thái cô đơn, dù có hàng nghìn người bạn ảo. Twenge lập luận rằng thế hệ "iGen" (những người sinh ra từ năm 1995 trở đi) đang phải đối mặt với những vấn đề nghiêm trọng về sức khỏe tinh thần, bao gồm tỷ lệ lo âu và trầm cảm tăng vọt, do sự phụ thuộc vào công nghệ và mạng xã hội. Bà cho rằng việc sử dụng điện thoại thông minh, đặc biệt là mạng xã hội, đã thay đổi cách thế hệ này tương tác với thế giới và có thể là yếu tố dẫn đến sự suy giảm trong khả năng xây dựng các mối quan hệ trực tiếp và phát triển kỹ năng sống.

Công nghệ có thể là công cụ tuyệt vời để hỗ trợ, kết nối nhưng không thể thay thế những giá trị căn bản trong cuộc sống. Để công nghệ thực sự trở thành bạn đồng hành hữu ích, chúng ta cần sử dụng nó một cách thông minh và tỉnh táo, đồng thời giữ gìn khả năng phán đoán và sự giao tiếp trực tiếp. Chỉ khi đó, chúng ta mới có thể bảo vệ được sự cân bằng giữa sự phát triển cá nhân và sự phát triển bền vững của xã hội. *H.C*

Thầy Hoa

MAI LANG

Có những lúc lòng trống không, suy nghĩ nhiều thứ nhưng im lặng. Tìm một tri âm để nói và nghe nhiều khi cũng khó như sự may rủi cuộc đời. Một mẫu tin không vui từ một người bạn ngày xưa, một khát khao văn chương hay một thực tế bất cập nào đó vừa được thông báo... lòng cảm thấy chông chênh, những lúc như vậy rất cần một người để nói chuyện. Họ không nhất thiết nói nhiều, uống nhiều, chỉ cần họ ngồi bên cạnh, im lặng của họ là sự chia sẻ, đồng cảm. Và thầy Hoa - Huỳnh Văn Hoa có lẽ là người mà cuộc sống cần, nhất là những lúc lòng mình có những điều không nói được.

"Hoa đã hướng dương"

Ngày trước, nhà thầy may mắn không lâm vào cảnh thiếu gạo, mẹ thầy tận tảo sớm hôm ở cái thị trấn nghèo Việt An (Hiệp Đức) cũng đủ cho thầy ăn học. Hồi đó đủ ăn và học được là khoảng cách rất rộng, rất nhiều người ăn đủ nhưng học không vào, nhất là thời chiến, còn thầy tú tài toàn 1974 là một thứ đủ làm nên sự trầm trồ. Ai ở miền Nam ngày ấy mới thấy ý nghĩa của cái bằng tú tài toàn. Nó là giấy chứng nhận cho sự thay đổi của số phận, câu thơ của Cung Văn gần như ai ở miền Nam cũng thuộc "Rớt tú tài anh đi trung sĩ/ Em ở nhà lấy Mỹ nuôi con" như một lời nguyên cho hai thứ bậc.

Nhưng thầy Hoa không đi lính mà ngược lại thầy thuộc lớp "Hoa đã hướng dương" (Đông Trinh) - tham gia cách mạng. Ngày ấy tại Đà Nẵng lớp thanh niên, học sinh hoạt động trong phong trào chống chính quyền Sài Gòn thuộc Tổng đoàn, là hình thức hoạt động công khai do Mặt trận dân tộc giải phóng Quảng Đà tổ chức và lãnh đạo. May mắn thầy không bị bắt, trong khi có những người bạn cùng lớp, cùng tổ chức với thầy hoặc thoát ly, hay là "lao tù là nơi ta rèn tâm chí". Bạn thầy nhiều người vào tù, thầy thương và lo, sau này thầy viết một bài "Tù nhân đi thi". Đi thi ấy là thi tú tài, tù nhân ấy là bạn cùng lớp: N.C.K, sau này thành một nhà báo có tiếng.

Năm 1974, thầy vào Đại học Sư phạm (Huế), tốt nghiệp một ngành gan ruột với thầy: Văn. Hình như thầy sinh ra là dành cho văn chương và đi dạy. Văn từ cái dáng đi đến giọng nói, cả chữ viết của thầy cũng đẹp và ngay ngắn. Thầy không quá khó để tìm công việc và cả danh vị, những thứ đó hình như tìm đến thầy. Có hai sự kiện quyết định đến cuộc đời: tham gia Tổng đoàn và làm việc ở ngành Giáo dục đào tạo tỉnh Quảng Nam - Đà Nẵng.

Người thợ mộc kẻ chỉ đường của

Thầy trực tiếp đứng lớp không nhiều, trên dưới năm năm, còn lại là làm quản lý. Có lẽ thầy là người làm quản lý ngành giáo dục ở tỉnh lâu nhất. Ngày trước "Độc học" là một trong những chức quan không lớn nhưng được nể trọng nhất nhì.

Tên gọi, việc dạy và học khác nhau nhiều, nhưng lòng kính trọng thầy giáo thời nào cũng sâu nặng giống nhau. Không biết thầy Hoa đã đến bao nhiêu ngôi trường xứ Quảng, bao nhiêu lần tiếp nhận thầy cô ra trường về nhận công tác... Trong các công việc ở đời, đi dạy chưa bao giờ đòi hỏi "công nghệ" giáo dục phức tạp như thời nay. Những cải cách, đổi mới, nhỏ như cách đọc a-bê-xê sang a-bờ-cờ, lớn như nghĩa của câu "Gần bùn mà chẳng hôi tanh mùi bùn" nên hiểu như thế nào cho đúng... là những thử thách nhiều khi mất ngủ. Chưa có ngành nào mà thi đua nó cụ thể và "ác liệt" như ngành giáo dục. Đã qua vô số lần tập huấn, bao nhiêu lần kiểm tra giáo án, vô số những lần "cách lý" để ra đề và chấm thi, nhất là điều hành cả vạn con người vốn là những bậc mô phạm và qua họ là cả hàng trăm ngàn học sinh. Giữ để ổn định, toàn thành phố miền núi cũng như miền biển, cứ đến giờ là tiếng trống trường cùng vang lên hiệu lệnh, không sự cố đã là một thành công, có một vị thế và được đánh giá cao là một niềm tự hào.

Tôi hay lẩn thẩn tự hỏi tư cách và nhân cách nó khác nhau như thế nào? Sắc thái có thể khác nhau nhưng cả hai đều đòi hỏi sự nghiêm khắc bản thân, hai chữ "rèn luyện" chưa nói hết phẩm chất đời người, bởi nó có cái gì đó phải cố mà làm. Trong khi đó nhân cách là cái có một cách tự nhiên, thuộc bản tính con người, là kết quả của sự nhào nặn bản thân theo hướng thiện lương từ trong bụng mẹ và một đời gìn giữ. Thầy Hoa là người trọng nhân cách, cần mẫn hoàn thành công việc, các danh hiệu thi đua cần thầy đều có, nhưng như vậy mới chỉ là trách nhiệm của một công chức. Thầy Hoa hơn thế. Mấy mươi năm làm quản lý ngành, rồi chuyển qua chuyên trách công tác đảng, sau khi về hưu được giao làm chủ tịch Hội Bảo trợ Phụ nữ và Trẻ em nghèo, bất hạnh thành phố. Công việc thầy giáo có lẽ gần gũi với những thân phận bất hạnh nên thầy tỏ ra mát tay ở công việc làm phúc này. Thầy Hoa sợ làm việc sai, giữ gìn sự trung thực như người thợ mộc kẻ chỉ đường của. Không biết trong hàng ngàn cán

Gần đây thầy Hoa viết nhiều về màu sắc trong thơ, màu tím của Hữu Loan, màu vàng của Chế Lan Viên... thì ra mỗi nhà thơ ngoài các hình tượng văn chương họ còn lưu dấu những sắc màu riêng. Người ta hay nói các nhà văn thường rất sành ăn, sành uống, với họ ăn không phải để cho no mà chính là biết tận cùng của hương vị đất trời ban tặng. Biết ăn ngon là một chân trời cảm thụ cũng như biết thấy những sắc, những màu quanh ta là đặc ân chỉ con người mới có, bởi chỉ con người mới biết ngạc nhiên. Có thể đây là một tuyên bài thú vị, máy tính phân biệt được một triệu màu, nhưng thơ phong phú đến đâu cũng chỉ bảy sắc cầu vồng, nhưng ở mỗi nhà thơ họ thường chọn một màu điển hình nào đó, màu của tâm hồn mà không có máy tính nào so sánh được.

Các tập sách tiểu luận - bình luận văn chương của thầy Huỳnh Văn Hoa.

Ảnh: Tư liệu

Chân dung thầy Huỳnh Văn Hoa.

Không biết trong hàng ngàn cán bộ có mấy ai còn lưu lại toàn bộ ghi chép các cuộc họp, hội nghị như thầy Hoa? Tổng kết đến nay thầy có 31 tập ghi chép như vậy, chần chu từ ngoài bìa cho đến bên trong. Ghi thời gian, nội dung và xong một cuộc họp là gạch ngang thẳng tưng. Thói quen vở sạch chữ đẹp hay tính cách cẩn thận cuộc đời? Không chỉ ghi chép mà nếu gặp thông tin nào đó liên quan trên báo, thầy cắt cũng vuông vức và dán kèm. Tôi nhìn những trang ghi chép có cả màu xanh đỏ đỏ mà nghĩ tới bài học ngày tiểu học: phải biết chấm dấu chấm trên chữ i.

bộ có mấy ai còn lưu lại toàn bộ ghi chép các cuộc họp, hội nghị như thầy Hoa? Tổng kết đến nay thầy có 31 tập ghi chép như vậy, chần chu từ ngoài bìa cho đến bên trong. Ghi thời gian, nội dung và xong một cuộc họp là gạch ngang thẳng tưng. Thói quen vở sạch chữ đẹp hay tính cách cẩn thận cuộc đời? Không chỉ ghi chép mà nếu gặp thông tin nào đó liên quan trên báo, thầy cắt cũng vuông vức và dán kèm. Tôi nhìn những trang ghi chép có cả màu xanh đỏ đỏ mà nghĩ tới bài học ngày tiểu học: phải biết chấm dấu chấm trên chữ i.

Tận cùng hương vị đất trời

Văn chương có từ lâu đời nhưng lý luận về văn chương thì sau này mới có. Thấy lấy bằng tiến sĩ lý luận văn học năm 2008. Ngoài những vấn đề chữ nghĩa, thi pháp, nguyên lý... có lẽ thu hoạch lớn nhất của thầy trong mấy năm đèn sách ở Hà Nội là được giao du với các nhà văn, nhà giáo văn học nổi tiếng chốn kinh kỳ. Đó là những thôi thúc nhiều khi hơn cả chữ nghĩa trong giáo trình, các nhà văn với cuộc sống đời thường nhiều khi là những bài học mà không phải trường lớp nào cũng có được. Và giống như những nhà văn ấy, cả đời thầy Hoa mê sách, thời học phổ thông thầy say mê Tự lực Văn đoàn, lớn lên thì những "Những người khốn khổ", "Cô người ta", "Đình gió lú"... Ở Đà Nẵng thầy là một trong vài người có trọn bộ Văn, Bách Khoa. Thấy mê Kinh Kha, thầy thăm thía "Không công danh thà nát với cỏ cây".

Sau "Văn chương từ những góc nhìn" (NXB Đà Nẵng, 2014), "Từ những trang văn" (NXB Hội Nhà văn, 2017)... trong mấy năm gần đây thầy tập trung giới thiệu các tác giả đương thời, người đọc rất ấn tượng bài "Trả nhớ về không" (về bài thơ (cùng tên) của Đỗ Trung Quân), "Tuồng Linh, một người thơ xứ Quảng", hay bài được đánh giá

cao "Tuệ Sĩ trên nẻo về cõi tịnh"... Có một tập bản thảo khá đầy đặn giới thiệu tập trung nhà nghiên cứu Đặng Tiến. Hy vọng đây là tác phẩm xứng đáng với uy tín và sự nghiệp phong phú về nhà nghiên cứu người Hòa Vang - Đà Nẵng này.

Gần đây thầy Hoa viết nhiều về màu sắc trong thơ, màu tím của Hữu Loan, màu vàng của Chế Lan Viên... thì ra mỗi nhà thơ ngoài các hình tượng văn chương họ còn lưu dấu những sắc màu riêng. Người ta hay nói các nhà văn thường rất sành ăn, sành uống, với họ ăn không phải để cho no mà chính là biết tận cùng của hương vị đất trời ban tặng. Biết ăn ngon là một chân trời cảm thụ cũng như biết thấy những sắc màu quanh ta là đặc ân chỉ con người mới có, bởi chỉ con người mới biết ngạc nhiên. Có thể đây là một tuyên bài thú vị, máy tính phân biệt được một triệu màu, nhưng thơ phong phú đến đâu cũng chỉ bảy sắc cầu vồng, nhưng ở mỗi nhà thơ họ thường chọn một màu điển hình nào đó, màu của tâm hồn mà không có máy tính nào so sánh được.

Đi dạy và viết báo không hiếm, các nhà sư phạm có kinh nghiệm thường là các nhà báo viết nhiều, nhưng trở thành hội viên Hội Nhà văn Việt Nam không có mấy người. Thầy Hoa có chân trên chiếc chiếu văn chương sang trọng ấy, dù là chẳng mấy khi thầy nhắc đến và cũng ít người biết cái thông tin đáng yêu này.

Chưa bao giờ thấy thầy Hoa hát, thầy biết đó là cánh cửa không bao giờ mở được, nhưng thầy thuộc nhiều thơ. Tôi hỏi thầy thích tác giả nào nhất? Chế Lan Viên. Nếu chọn vài câu của Chế: "Hãy cho tôi một tinh cầu giá lạnh/ Một vì sao trợ trợ cuối trời xa/ Để nơi ấy tháng ngày tôi lần tránh/ Những ưu phiền, đau khổ với buồn lo" (Những sợi tơ lòng - Điều tàn, 1937). Cái tinh cầu ấy chẳng biết thầy Hoa có khi nào muốn tới?

M.L

CHỐNG KHAI THÁC IUU:

Chung sức, đồng lòng

VĂN HOÀNG

Công tác chống khai thác hải sản bất hợp pháp, không báo cáo và không theo quy định (IUU) của thành phố trong thời gian qua có nhiều điểm sáng qua sự chỉ đạo, điều hành quyết liệt từ các cấp chính quyền thành phố, phối hợp triển khai đồng bộ của các sở, ban, ngành, địa phương; chuyển biến tích cực trong việc nâng cao nhận thức, ý thức tự giác của cộng đồng ngư dân, chủ tàu, thuyền chấp hành nghiêm quy định của pháp luật về IUU. Tất cả thể hiện vai trò, trách nhiệm của chính quyền và nhân dân thành phố Đà Nẵng trong công tác chống khai thác IUU, chung tay cùng cả nước tháo gỡ “thẻ vàng” của Ủy ban châu Âu (EC).

Đà Nẵng cuối tuần có cuộc phỏng vấn ông Phan Văn Mỹ, Phó Giám đốc Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn thành phố để làm rõ hơn vấn đề này cũng như việc khẩn trương thực hiện các nhiệm vụ, giải pháp cấp bách, trọng tâm chống khai thác IUU trong thời gian tới.

* Đà Nẵng được Trung ương xác định là một trong năm trung tâm nghề cá lớn của cả nước, vậy việc chống khai thác IUU có vai trò như thế nào trong phát triển bền vững ngành thủy sản thành phố?

- Chúng ta phải khẳng định rằng, công tác chống khai thác IUU là nhiệm vụ trọng tâm, cấp bách, có ý nghĩa lâu dài đối với sự

Nhiều giải pháp quyết liệt được triển khai nhằm nâng cao nhận thức của ngư dân trong công tác chống khai thác IUU. Ảnh: V.H

phát triển bền vững ngành thủy sản không chỉ của Đà Nẵng mà còn cả Việt Nam. Theo Chương trình hành động của Chính phủ thực hiện Kết luận số 79-KL/TW của Bộ Chính trị về tiếp tục thực hiện Nghị quyết số 43-KL/TW của Bộ Chính trị khóa XII về xây dựng và phát triển thành phố Đà Nẵng đến năm 2030, tầm nhìn đến năm 2045, xác định xây dựng và phát triển Đà Nẵng trở thành trung tâm kinh tế biển lớn của cả nước, đô thị biển quốc tế, đô thị du lịch lớn gắn với kinh tế biển. Để hiện thực hóa điều đó, gỡ “thẻ vàng” thủy sản của EC là một trong những điều kiện cần ưu tiên hàng đầu.

Đã 7 năm kể từ khi EC chính thức rút “thẻ vàng” đối với Việt Nam trong lĩnh vực khai thác hải sản vì vi phạm các nguyên tắc IUU, chúng ta vẫn chưa thể tháo gỡ và cải thiện các khuyến nghị sau 4 lần kiểm tra. Chính phủ, các bộ, ngành Trung ương cùng địa phương đã triển khai quyết liệt, đồng bộ nhiều giải pháp. Điểm sáng nổi bật trong công tác chống IUU của Đà Nẵng cần nhắc đến là đến nay trên địa bàn thành phố không có các trường hợp vi phạm nghiêm

trọng khai thác IUU (không có tàu cá của thành phố vi phạm vùng biển nước ngoài bị bắt giữ, xử lý; gửi, vận chuyển thiết bị VMS; môi giới, móc nối, vi phạm khai thác bất hợp pháp ở vùng biển nước ngoài). Hay việc quyết liệt, nhanh chóng xử lý các tàu cá không đủ điều kiện hoạt động khai thác thủy sản trên địa bàn thành phố; 100% tàu cá xuất, nhập cảng khai báo, giám sát thông qua hệ thống eCDT VN; sự phối hợp tích cực của các đơn vị, địa phương trong công tác thông tin, tuyên truyền, theo dõi, giám sát hoạt động tàu cá... Song, tôi cho rằng, để có những thay đổi tích cực trên, công tác tuyên truyền nâng cao ý thức, tạo sự chuyển biến trong nhận thức của chủ tàu, thuyền trưởng đóng vai trò rất quan trọng. Bởi những quyết định của họ khi khai thác trên biển mới là yếu tố dẫn đến việc có vi phạm IUU hay không. Hơn ai hết, mỗi ngư dân cần phải hiểu và tuân thủ nghiêm các quy định về chống khai thác IUU, tuyệt đối không vì cái lợi trước mắt mà vi phạm vùng biển nước ngoài. Cùng với ý thức đó, những chính sách hỗ trợ, phát triển của thành phố sẽ là bệ phóng

Trước mỗi đợt kiểm tra của EC, từ Trung ương đến địa phương đều xác định đây là cơ hội vàng để gỡ “thẻ vàng” thủy sản, nhưng lần nào cũng lỡ hẹn vì vẫn còn hạn chế. Vậy khi nào ngành thủy sản mới có lại được “thẻ xanh” IUU? Câu trả lời phụ thuộc vào kết quả quyết tâm, đồng lòng và chung sức của các bên, nỗ lực của ngành chức năng và nhận thức từ ngư dân, thuyền trưởng, những người trực tiếp khai thác hải sản trên biển.

giúp ngư dân khai thác, đánh bắt và sản xuất hiệu quả hơn, hướng đến nghề cá có trách nhiệm và bền vững.

* Theo ông, công tác chống khai thác IUU của Đà Nẵng đã thực sự quyết liệt chưa?

- Chính quyền thành phố cùng các đơn vị liên quan đã rất nỗ lực, thực hiện đồng bộ, quyết liệt, toàn diện các nhiệm vụ, giải pháp trong công tác chống khai thác IUU. Thời gian qua, Thành ủy, UBND thành phố, HĐND thành phố đã tập trung triển khai, kịp thời ban hành nhiều văn bản chỉ đạo, điều hành phù hợp điều kiện thực tế tại địa phương, trong đó, phân công rõ trách nhiệm, sự phối hợp giữa các cơ quan, lực lượng liên quan. Cùng với đó là tăng cường công tác theo dõi, kiểm tra, giám sát, đôn đốc thực hiện; tổ chức kiểm tra thực tế, bố trí nguồn lực, tạo điều kiện thuận lợi cho các đơn vị chủ động thực hiện các nhiệm vụ đúng quy định, thời hạn được giao. Các trường hợp vi phạm khai thác IUU được yêu cầu xử lý quyết liệt để răn đe. Đồng thời, kiên quyết xử lý nghiêm các tổ chức, cá nhân vì lợi ích trước mắt quên lợi ích lâu dài, vì lợi ích cá nhân quên lợi ích tập thể, lợi ích quốc gia, ảnh hưởng đến nỗ lực gỡ cảnh báo “thẻ vàng” của cả nước. Gắn trách nhiệm người đứng đầu cấp ủy, tổ chức đảng, chính quyền các cấp trong thực hiện nhiệm vụ chống khai thác IUU... Không chỉ vậy, thành phố còn triển khai thực hiện quy chế phối hợp giữa UBND 11 tỉnh, thành phố khu vực miền Trung trong

Bảo vệ nguồn lợi từ biển

TƯỜNG VY

Bao đời nay, trong tâm thức mỗi ngư dân, biển là ngôi nhà chung, xây đắp giấc mơ về sự no ấm, đủ đầy. Lẽ đó, ngoài vươn khơi mưu sinh phát triển kinh tế, bảo vệ chủ quyền biển, đảo thiêng liêng Tổ quốc, họ dần nâng cao ý thức, hình thành thói quen vừa khai thác vừa bảo vệ nguồn lợi thủy sản cho hôm nay và thế hệ mai sau.

Đốc lòng với nhiệm vụ

Dưới ánh chiếu tà hoàng hôn cuối ngày, lão ngư Nguyễn Đình, Tổ trưởng Tổ chức cộng đồng thực hiện đồng quản lý trong bảo vệ nguồn lợi thủy sản phường Thọ Quang, quận Sơn Trà (gọi tắt là tổ chức cộng đồng) bày tỏ, gắn bó cả đời với biển, ông cũng như các ngư dân khác sớm nhận rõ lợi ích từ biển nên ngoài mưu sinh phát

triển kinh tế, ông và cộng đồng ngư dân luôn đốc lòng với nhiệm vụ bảo vệ nguồn lợi thủy sản. Có như vậy, về lâu dài, nguồn lợi thủy sản sẽ đa dạng, dồi dào, góp phần duy trì sinh kế cho ngư dân cũng như tạo sự hấp dẫn về hệ sinh thái biển thu hút du khách đến với thành phố. “Trong đời sống ngư dân, biển là nhà, là quê hương, bảo vệ biển như bảo vệ bản thân nên từ khi

Nhìn nhận rõ lợi ích từ biển nên ngoài mưu sinh phát triển kinh tế, cộng đồng ngư dân luôn đốc lòng với nhiệm vụ bảo vệ nguồn lợi thủy sản. Ảnh: HUỖNH VĂN TRUYỀN

tham gia tổ chức cộng đồng, chúng tôi ý thức rõ vai trò rồi từ đó, lan tỏa trách nhiệm bảo vệ biển cho những ngư dân khác. Đôi lúc sóng to gió lớn, thời tiết bất lợi, chúng tôi chắc lưỡi nghĩ đi biển vài bữa

nhưng chững lại với suy nghĩ, nếu ở nhà mà ngoài biển xa có những tình huống cần tổ chức cộng đồng hỗ trợ thì trong lòng lại không yên, nên dù khó đến đâu, chúng tôi vẫn có mặt mọi lúc, mọi nơi. Chúng tôi

bảo vệ biển với tinh thần, mọi loài thủy sản dưới đại dương cần có sự cân bằng về chủng loại, số lượng lẫn tuổi đời”, lão ngư Đình cho biết.

Theo lão ngư Đình, tổ chức cộng đồng hoạt động từ năm 2008 gồm 28 thành viên chủ yếu là ngư dân địa phương. Phạm vi bảo vệ của tổ chức là vùng biển ven bờ và vòng quanh bán đảo Sơn Trà gồm: Bãi Bụt, Bãi Nồm, Hục Lỡ 1, 2 - Vũng Đá, Mũi Nghê và Đông Bãi Bắc. Các thành viên vừa đi biển khai thác vừa phát huy vai trò, trách nhiệm của cộng đồng ngư dân trong công tác quản lý nghề cá cũng như bảo vệ nguồn lợi và môi trường sống của các loài thủy sản. “Hàng ngày, tôi chia tổ chức cộng đồng thành mỗi tổ nhỏ gồm 4 thành viên. Cụ thể, các thành viên có nhiệm vụ quan sát, theo dõi các phương tiện hoạt động trên biển, môi trường nước tại khu vực

Gỡ rào cản cho tàu cá “3 không”

công tác quản lý tàu cá hoạt động khai thác thủy sản trên biển. Tôi cho rằng, nhờ công tác chống khai thác IUU, ngành thủy sản Đà Nẵng đã có sự thay đổi tích cực rõ nét.

* Ông trao đổi thêm về vấn đề phối hợp với các địa phương khác trong việc quản lý tàu cá, chống khai thác IUU?

- Như tôi đã chia sẻ, công tác chống khai thác IUU để gỡ “thẻ vàng” thủy sản của EC cần sự chung tay, chung sức và đồng lòng của cả Chính phủ và ngư dân Việt Nam. Chỉ cần một đơn vị, địa phương nào không làm quyết liệt, khi đoàn EC kiểm tra phát hiện thì dù những địa phương khác làm quyết liệt cũng bằng không. Trước mỗi đợt kiểm tra của EC, từ Trung ương đến địa phương đều xác định đây là cơ hội vàng để gỡ “thẻ vàng” thủy sản, nhưng lần nào cũng lỡ hẹn vì vẫn còn hạn chế. Vậy khi nào ngành thủy sản mới có lại được “thẻ xanh” IUU? Câu trả lời phụ thuộc vào kết quả quyết tâm, đồng lòng và chung sức của các bên, nỗ lực của ngành chức năng và nhận thức từ ngư dân, thuyền trưởng, những người trực tiếp khai thác hải sản trên biển.

Đà Nẵng cùng với 10 tỉnh/thành phố ven biển khác đã triển khai thực hiện quy chế phối hợp trong việc chia sẻ thông tin về quản lý hoạt động tàu cá như định kỳ lập và gửi danh sách tàu cá nguy cơ cao vi phạm IUU, tàu cá đăng ký tại địa phương đã mua bán, chuyển nhượng sang tỉnh khác; thông tin tàu cá hoạt động tình ngoài mắt kết nối thiết bị giám sát hành trình trên biển, kết quả xử lý vi phạm hành chính đối với tàu cá địa phương khác; xử lý các vụ việc có liên quan đến tàu cá vi phạm khai thác thủy sản IUU của địa phương... Khi có chủ trương quán triệt thì tất cả các địa phương phải quyết tâm, cương quyết như nhau, không để xảy ra tình trạng tàu cá không vào được địa phương này sẽ sang địa phương khác hoạt động.

Tôi cho rằng, các địa phương miền Trung cần tiếp tục tăng cường giám sát chặt chẽ hơn nữa các tàu cá không đủ điều kiện hoạt động; ngăn chặn kịp thời các tàu cá có biểu hiện nghi vấn tổ chức đi khai thác hải sản và xử lý nghiêm các trường hợp tàu cá cố tình đi khai thác khi chưa có đầy đủ giấy tờ theo quy định. Tăng cường kiểm tra, kiểm soát tàu cá ra vào cảng cá, không để xảy ra các vụ việc vi phạm hợp thức hóa hồ sơ đối với các lô hàng xuất khẩu sang thị trường châu Âu. Trong lần kiểm tra của EC sắp tới, dù có gỡ được “thẻ vàng” IUU hay không, các chủ tàu và ngư dân cần luôn nâng cao nhận thức thực hiện đúng các quy định trong khai thác, đánh bắt hải sản, không phải chỉ vì lợi ích quốc gia, địa phương, mà trước hết là vì lợi ích của bản thân và sinh kế bền vững của cộng đồng ngư dân.

* Cảm ơn ông về cuộc trao đổi này!

V.H

được giao và thực hiện tuyên truyền, nhắc nhở các phương tiện không vi phạm các quy định pháp luật trong lĩnh vực thủy sản. Nếu có trường hợp vi phạm như tàu cá có chiều dài 12m trở lên hoạt động khai thác thủy sản tại vùng biển ven bờ hay tàu cá khai thác gây hủy hoại, tận diệt nguồn lợi thủy sản nhỏ (lờ dáy, kéo lưới, xung điện, chất nổ, chất độc, dùng điện công suất lớn)... tổ chức cộng đồng phải báo cáo thông tin cho tổ trưởng và cơ quan chức năng, chính quyền hỗ trợ. Trong năm 2024, tổ chức cộng đồng phát hiện 5 trường hợp vi phạm khai thác thủy sản, Chi cục Thủy sản (Sở Nông Nghiệp và Phát triển nông thôn) và Bộ đội Biên phòng thành phố đã xử lý. Thời gian đến, tổ chức cộng đồng cố gắng phát huy tốt nhiệm vụ cũng như tinh thần đoàn kết, để bảo vệ nguồn lợi thủy sản trong tương lai bền vững”, lão ngư Dinh nói.

Với ngư dân Nguyễn Văn Thu, Tổ trưởng Tổ chức cộng đồng thực hiện đồng quản lý trong bảo vệ nguồn lợi thủy sản phường Thanh Khê Đông (quận Thanh Khê), ngoài nhiệm vụ bảo vệ nguồn lợi thủy sản, tổ chức cộng đồng cùng chính quyền tham gia hỗ trợ ngư dân phòng chống thiên tai, thu gom rác thải trên biển, thả cá giống tái sinh nguồn lợi, thu nhập thông tin, đánh giá hiện trạng nguồn lợi và hiện trạng hoạt động của các phương tiện khai thác thủy sản ven bờ trên địa bàn. “Là ngư dân, tôi và các thành viên

(Xem tiếp trang 14)

TIỂU YẾN

Ngư dân Đà Nẵng vui mừng khi hàng trăm tàu cá “3 không” vừa được chính quyền địa phương hỗ trợ hoàn tất thủ tục, hồ sơ pháp lý để yên tâm vươn khơi bám biển.

Yên tâm ra khơi

Thời gian này, ngư dân phường Hòa Hiệp Bắc, quận Liên Chiểu lại rộn rịp cho những chuyến biển cuối năm. Không khí ở bãi biển nhộn nhịp hơn bao giờ hết. Tiếng động cơ nổ máy xen lẫn tiếng cười nói rôm rả của những người đang chuẩn bị cho chuyến ra khơi. Trên các con tàu, người lo sắp xếp ngư cụ, người cẩn thận kiểm tra lưới, trong khi người khác bận rộn chằng buộc hàng hóa và nhu yếu phẩm cần thiết.

Ngư dân Nguyễn Xuân Ánh, sinh sống tại tổ 34 cho biết tàu cá “3 không” của ông vừa được chính quyền địa phương cấp đăng kiểm, đăng ký và giấy phép hoạt động. Hôm cầm trên tay số hiệu ĐNa-11112-TS được cấp, ông Ánh không giấu nổi niềm vui. Ông bảo, nhiều năm nay do vướng thủ tục, không đăng ký được hồ sơ nên tàu cá hoạt động cầm chừng, thậm chí không thể ra khơi. Do đó, khi thành phố có chủ trương hỗ trợ đăng ký tàu cá chiều dài từ 6-12m, ông chủ động phối hợp cung cấp thông tin, hình ảnh và các thông số kỹ thuật của tàu. “Giờ tàu có giấy tờ hợp pháp, tôi vừa yên tâm ra khơi, vừa không lo bị xử phạt hay gặp khó khăn khi ra, vào cảng”, ông Ánh nói.

Nhờ sự hướng dẫn tận tình từ chính quyền địa phương, khoảng 40 tàu cá “3 không” trên địa bàn quận Liên Chiểu đã được cấp hồ sơ khai thác, đánh bắt cá. Sau khi được cấp số hiệu ĐNa-11121-TS, ngư dân Nguyễn Hoa, tổ 37, phường Hòa Hiệp Bắc mạnh dạn đầu tư nâng cấp tàu, mua thêm ngư cụ để chuẩn bị cho những chuyến biển dài ngày. Cùng với đó, ông chủ động tham gia tổ đội khai thác trên biển để tăng cường hiệu quả đánh bắt. Ông Hoa chia sẻ trước đây, khi tàu chưa có giấy tờ hợp pháp, việc đánh bắt luôn tiềm ẩn rủi ro. “Tôi từng lo lắng mỗi lần rời cảng, không chỉ sợ bị xử phạt mà còn lo khó bán được hải sản giá tốt bởi không có giấy tờ hợp lệ. Nay với số hiệu ĐNa-11121-TS, mọi chuyện đã khác. Tàu tôi được công nhận hợp pháp, việc tiêu thụ hải sản cũng thuận lợi hơn nhiều”, ông Hoa vui vẻ nói.

Sự hỗ trợ của chính quyền địa phương không chỉ giúp tàu cá “3 không” giải quyết khó khăn về mặt pháp lý mà còn tạo tiền đề cho việc khai thác thủy sản ổn định hơn. Ông Nguyễn Tiến Định, cán bộ phụ trách thủy sản, Phòng Kinh tế quận Liên Chiểu cho biết, việc hỗ trợ tàu cá “3 không” đăng ký, đăng kiểm là một trong những nhiệm vụ trọng tâm nhằm bảo đảm quyền lợi và an toàn cho ngư dân. Vì thế, địa phương thường xuyên tổ chức gặp gỡ, tư vấn để ngư dân hiểu rõ các thủ tục đăng ký, đăng kiểm tàu cá. Ngoài cấp giấy tờ hợp pháp, ngư

Ngư dân Đà Nẵng được tuyên truyền về lợi ích của việc đăng ký, đăng kiểm tàu cá có chiều dài 6-12m.

Ảnh: T.Y

dân còn được phổ biến các quy định về khai thác bền vững, bảo vệ nguồn lợi thủy sản và được khuyến khích lắp đặt thiết bị giám sát hành trình. Theo ông Định, điều này không chỉ giúp bảo đảm tàu hoạt động đúng quy định mà còn tạo điều kiện để bà con tham gia các chính sách hỗ trợ như vay vốn ưu đãi hay nhận bảo hiểm tàu cá.

Từ giữa năm 2024, hàng trăm tàu cá “3 không” ở Đà Nẵng được chính quyền lập danh sách, kiểm định, cấp phép theo tinh thần hỗ trợ ngư dân vươn khơi, bám biển. Đặc biệt, tại quận Sơn Trà, tính tới thời điểm này đã hoàn thành cấp đăng ký cho 383 tàu cá “3 không”. Ông Huỳnh Văn Hùng, Phó Chủ tịch UBND quận Sơn Trà chia sẻ, công tác hỗ trợ tàu cá “3 không” được địa phương thực hiện với quyết tâm cao, bởi đây là một phần quan trọng trong ổn định sinh kế cho ngư dân cũng như bảo đảm an ninh trên biển. “Chúng tôi phối hợp các phường ven biển tổ chức nhiều đợt tuyên truyền, giải thích rõ lợi ích của việc đăng ký, đăng kiểm tàu cá. Từ đó, bà con hiểu rõ và tích cực tham gia”, ông Hùng thông tin thêm.

Không dừng ở việc hoàn thiện hồ sơ pháp lý

Việc cấp phép cho tàu cá “3 không” không chỉ mang lại lợi ích kinh tế mà đóng góp quan trọng vào công tác chống khai thác bất hợp pháp, không báo cáo, không đúng quy định (IUU). Đây là một trong những giải pháp quan trọng để Việt Nam từng bước gỡ “thẻ vàng” thủy sản theo khuyến cáo của Ủy ban châu Âu (EC). Theo ông Lưu Quang Khánh, Chi cục trưởng Chi cục Thủy sản, từ đầu năm đến nay, việc phối hợp đồng bộ giữa bộ đội biên phòng, chính quyền địa phương và cơ quan chức năng đã rà soát, xử lý 1.036 tàu cá không đủ điều kiện hoạt động. Ngoài tiếp tục hỗ trợ đăng ký các thủ tục liên quan thì những trường hợp còn lại sẽ được hướng dẫn giải pháp thay thế. Ông Khánh cho biết thêm: “Chúng tôi kiên quyết không cho tàu không hợp pháp ra khơi, đồng thời đẩy mạnh tuyên truyền để bà con hiểu rõ tầm quan trọng của việc tuân thủ các quy định khi đánh bắt trên biển. Đặc biệt, việc lắp đặt thiết bị giám sát hành trình là yêu cầu bắt buộc, vừa để bảo vệ ngư dân, vừa bảo đảm thực hiện tốt các quy định quốc tế”.

Có thể nói, hoạt động cấp giấy phép cho tàu cá “3 không” tại Đà Nẵng thời gian qua không dừng lại ở việc hoàn thiện hồ sơ pháp lý, mà khuyến khích ngư dân áp dụng các biện pháp khai thác bền vững. Nhiều tàu cá tại quận Sơn Trà, quận Thanh Khê sau khi cấp phép đã chủ động lắp đặt thiết bị giám sát hành trình, tuân thủ quy định vùng khai thác và tránh vi phạm luật biển quốc tế. Trưởng phòng Kinh tế quận Thanh Khê Võ Kim Tú khẳng định sau hai đợt triển khai cấp phép cho 35 tàu cá có chiều dài 6-12m, đến nay quận Thanh Khê đã hoàn thành việc xóa bỏ tàu cá “3 không”. “Chúng tôi đặt mục tiêu không để ngư dân bị bỏ lại phía sau, bởi tàu cá hợp pháp không những giúp họ an tâm đánh bắt mà còn góp phần vào việc bảo vệ và quản lý nguồn lợi thủy sản bền vững”, ông Tú nhấn mạnh.

Với quyết tâm không để phát sinh tàu cá “3 không” gây ảnh hưởng đến công tác chống khai thác IUU, UBND quận Sơn Trà yêu cầu lực lượng chức năng tăng cường hoạt động tuần tra, giám sát, cũng như phổ biến các quy định mới về khai thác thủy sản. Ông Huỳnh Văn Hùng khẳng định, nhờ sự đồng lòng của chính quyền và ngư dân, địa phương đang từng bước tháo gỡ khó khăn trong công tác quản lý tàu cá, hướng đến bảo vệ nguồn lợi thủy sản lâu dài và tránh các vi phạm về khai thác. Những nỗ lực này không chỉ thể hiện quyết tâm của ngư dân trong tháo gỡ thủy hải sản, mà còn thể hiện quyết tâm vươn khơi, bảo vệ chủ quyền biển đảo thiêng liêng của đất nước.

Thời gian qua, bên cạnh hướng dẫn triển khai các thủ tục hồ sơ pháp lý, Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn thành phố cũng đẩy mạnh tuyên truyền chính sách hỗ trợ khác như cung cấp nhiên liệu, hướng dẫn kỹ thuật bảo quản sản phẩm ngay trên tàu và xây dựng các tổ đội đoàn kết. Những tổ đội này giúp ngư dân hỗ trợ lẫn nhau trong đánh bắt, vừa giữ vai trò quan trọng trong bảo vệ chủ quyền biển đảo. Có thể nói, với sự đồng hành từ chính quyền và sự nỗ lực của ngư dân, những tàu cá “3 không” ngày nào nay đã trở thành biểu tượng cho quyết tâm thay đổi, cũng như thấp sáng niềm tin về một cuộc sống đủ đầy, bền vững hơn cho người dân.

T.Y

Ngư dân "đi thưa, về trình"

XUÂN SƠN

Câu chuyện "đi thưa, về trình", tuân thủ pháp luật khi đánh bắt thủy sản được những ngư dân làng chài Nam Thọ xưa (nay là vùng đất Thọ Quang) nhắc nhau trong những chuyến vươn khơi bám biển. Trên biển hôm nay, họ hiểu rằng, việc ra khơi không còn đơn thuần là lên tàu rồi nổ máy đi bủa lưới tìm cá tôm một cách tùy tiện vì lợi ích cá nhân mà cần đặt dưới sự quản lý bài bản, khoa học, có trách nhiệm vì một nghề cá bền vững.

Vươn khơi có trách nhiệm

"Tàu cá ra vào bến phải khai báo, có giám sát hành trình, cập nhật nhật ký khai thác, đánh bắt thủy sản theo quy định pháp luật, không xâm phạm vùng biển nước ngoài... Đó là những điều kiện mà những ngư dân đã và đang tuân thủ, hay nói cách khác, tất cả tàu cá và ngư dân cần nghiêm túc chấp hành "đi thưa, về trình" nếu muốn xóa "thẻ vàng" IUU", ngư dân Nguyễn Phương Bình, Tổ trưởng Tổ đội tàu đánh bắt xa bờ Thăng Lợi (phường Thọ Quang, quận Sơn Trà) nhấn mạnh các quy định về chống khai thác bất hợp pháp trước giờ nổ máy tàu vươn khơi.

Vùng khơi mà hai con tàu treo cờ Tổ quốc, với công suất 825 CV và 865 CV của ông Bình chuẩn bị vươn tới là ngư trường Hoàng Sa. Một chiếc mang số hiệu ĐNA 910195 TS, chiếc còn lại là ĐNA 91982 TS, tất cả đều gắn thiết bị giám sát hành trình, trong đó có một chiếc ông Bình được thành phố hỗ trợ. Chỉ vào chiếc điện thoại, ông nói, việc khai báo thông tin về tàu cá cập, rời cảng và truy xuất nguồn gốc thủy sản đã được thực hiện qua ứng dụng "CDT VN" và được phổ biến tới ngư dân, dẫn thay cho giấy tờ truyền thống.

Câu chuyện "đi thưa, về trình", tuân thủ pháp luật khi đánh bắt thủy sản được ông Bình và những ngư dân làng chài Nam Thọ xưa (nay là vùng đất Thọ Quang) nhắc nhau trong những chuyến vươn khơi bám biển. Trên biển hôm nay, họ hiểu rằng, việc ra khơi không còn đơn thuần là lên tàu rồi nổ máy đi bủa lưới tìm cá tôm một cách tùy tiện vì lợi ích cá nhân mà cần đặt dưới sự quản lý bài bản, khoa học, có trách nhiệm vì một nghề cá bền vững. Đây cũng là những thông tin mà họ được Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn (NN&PTNT), Chi cục Thủy sản, Bộ đội Biên phòng, chính quyền địa phương... phổ biến trong các đợt tuyên truyền, hướng dẫn các quy định pháp luật cho ngư dân và các tổ chức, cá nhân có liên quan để nâng cao ý thức tuân thủ pháp luật, không vi phạm khai thác IUU.

Với cá nhân ông Bình, trên vai trò thành viên Trung đội dân quân biển phường Thọ Quang, tinh thần tuân thủ này còn được bồi đắp trong những chuyến vươn khơi gặp gỡ lực lượng kiểm ngư, cảnh sát biển. "Tổ tiên tôi là từ vùng biển An Bàng tại Hội An (Quảng Nam), những thế hệ trong gia đình

Thành phố nỗ lực tuyên truyền pháp luật để ngư dân vươn khơi có trách nhiệm.

Ảnh: XUÂN SƠN

đã tiếp nối nhau nối nghiệp biển. Để ngư dân vươn khơi như hôm nay, không thể không cảm ơn sự hỗ trợ của thành phố, địa phương và các đơn vị liên quan. Trong đó có công tác tuyên truyền các quy định, hỗ trợ trang thiết bị, bảo hiểm...", ông Bình chia sẻ.

Nỗ lực tuyên truyền pháp luật

Ngư dân Lê Văn Cu (tổ 101, phường Nại Hiên Đông, quận Sơn Trà) được quận và phường hỗ trợ vay số vốn 90 triệu đồng từ Ngân hàng chính sách xã hội để có kinh phí làm hồ sơ đăng ký, đăng kiểm tàu cá ra khơi. Song hành với đó, ông Văn Cu và những ngư dân trên địa bàn phường được cung cấp các thông tin rõ ràng về hoạt động đánh bắt thủy sản đúng quy định, qua đó tránh tình trạng vi phạm đáng tiếc xảy ra trên biển.

Ông Hồ Tấn Phước, Phó Chủ tịch UBND phường Nại Hiên Đông chia sẻ, đây là địa phương có đội tàu đánh bắt thủy sản lớn nhất thành phố với tổng số 600 phương tiện

tàu cá, trong đó có 239 tàu đánh bắt xa bờ (công suất 400 CV trở lên) và 361 tàu bắt vùng lộng. Với quy mô này, phường đã và đang đẩy mạnh công tác xử lý các tàu cá "3 không" (không đăng ký, không đăng kiểm và không giấy phép khai thác thủy sản) trên địa bàn, đồng thời phối hợp Phòng Kinh tế quận Sơn Trà, Chi cục Thủy sản tổ chức 2 buổi tuyên truyền pháp luật với hơn 250 ngư dân/lượt tham dự. Nội dung tuyên truyền liên quan triển khai Luật Thủy sản, các văn bản hướng dẫn thi hành luật và các nội dung liên quan chống khai thác IUU cho các phương tiện hoạt động khai thác... Bên cạnh đó, phường phối hợp các đơn vị liên quan tuyên truyền về môi trường cho ngư dân; ban hành kế hoạch về cao điểm tuyên truyền chống khai thác hải sản bất hợp pháp, giám sát tàu cá từ 12m trở lên vi phạm IUU trên địa bàn; rà soát và tuyên truyền vận động các phương tiện có nguy cơ vi phạm IUU... Hình thức kết hợp tuyên truyền

X.S

Mạnh về biển, giàu từ biển

NGUYỄN QUANG

Để ngư dân thực hiện đúng quy định pháp luật, bảo đảm an toàn trong khai thác, đánh bắt thủy hải sản, việc tuần tra, kiểm soát và xử lý hành vi vi phạm liên quan hoạt động chống khai thác hải sản bất hợp pháp, không báo cáo và không theo quy định (IUU) đóng vai trò quan trọng, góp phần nâng cao hiệu quả công tác quản lý, bảo vệ nguồn lợi thủy sản.

Sát cánh cùng ngư dân

Vượt qua những cơn sóng lớn trong tiết trời se lạnh ngày cuối năm, cán bộ Chi cục Thủy sản (Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn thành phố), Đồn Biên phòng Sơn Trà, Đội Cảnh sát đường thủy (Công an thành phố Đà Nẵng) và lãnh đạo quận Sơn Trà vừa có chuyến tuần tra, kiểm tra, kiểm soát và xử lý các hoạt động đánh bắt cá IUU tại khu vực ven bờ và vùng lộng của thành phố. Mỗi đợt tuần tra, đoàn lãnh đên trên biển nhiều giờ đồng hồ, công việc vất vả nhưng ai cũng vui bởi hiểu rằng mình đang góp phần nâng cao hiệu quả công tác quản

lý, bảo vệ nguồn lợi thủy sản cho chính ngư dân.

Hơn 20 năm gắn bó nghề đi biển, ông Đinh Đức (SN 1968, phường Nại Hiên Đông, quận Sơn Trà), một ngư dân lão luyện nắm rõ vùng biển nào có nhiều tôm, cá. Nói về kinh nghiệm, ông Đinh bày tỏ, để biển luôn "giàu có", việc khai thác hải sản phải đi đôi bảo vệ nguồn lợi lâu dài. Chính vì vậy, mỗi lần có đợt tuyên truyền các quy định liên quan đến khai thác thủy sản ông đều sắp xếp tham gia. "Chúng tôi phấn khởi và vui mừng với các hoạt động kiểm tra, kiểm soát của các ngành chức năng, bởi nếu không quản

lý chặt chẽ, nguồn lợi thủy sản sẽ sớm cạn kiệt. Việc kiểm tra, xử lý khai thác IUU là cần thiết, bởi chỉ khi chúng ta làm đúng quy định, nguồn lợi mới được bảo vệ và nghề khai thác thủy sản sẽ phát triển bền vững", ông Đinh nói.

Với anh Nguyễn Phương Bình (SN 1975, phường Thọ Quang, quận Sơn Trà), chủ cập tàu cá ĐNA 91095 và ĐNA 91282, nghề đi biển là nghề truyền thống của gia đình. Quản lý hơn 20 thuyền viên, trước mỗi chuyến ra khơi, anh Bình luôn dặn dò bạn thuyền phải bảo đảm an toàn lao động, thực hiện đúng quy định và hướng

Lực lượng chức năng thành phố phối hợp kiểm tra các phương tiện đánh bắt tại khu vực ven bờ và vùng lộng của thành phố.

Ảnh: P.A

dẫn của cơ quan chức năng. "Các tàu cá khai thác bất hợp pháp sẽ làm ảnh hưởng đến những người làm nghề chân chính. Khi có lực lượng chức năng vào cuộc tuần tra, kiểm soát, tôi cảm thấy an tâm, vững tin hơn. Đó là cách bảo vệ công bằng cho tất cả ngư dân, tránh tình trạng khai thác tràn lan gây suy giảm nguồn lợi thủy sản", anh Bình nói.

Tăng cường công tác quản lý

Theo ông Nguyễn Thành Bách, Trưởng phòng Kiểm ngư, Chi cục

pháp luật với tập trung nguồn lực hỗ trợ ngư dân vươn khơi là định hướng của thành phố và các địa phương nhằm nỗ lực xóa "thẻ vàng" IUU. Tại quận Thanh Khê mới đây, UBND quận phối hợp Chi cục Thủy sản tổ chức lớp tập huấn dành cho ngư dân để phổ biến các quy định về hoạt động khai thác đối với các phương tiện tàu cá từ 6m đến dưới 12m trên địa bàn. Tại đây, UBND quận Thanh Khê đã trao 33 giấy chứng nhận đăng ký tàu cá, giấy phép khai thác thủy sản, sổ danh bạ thuyền viên cho các chủ tàu; đồng thời cho các chủ tàu ký cam kết thực hiện sản xuất, kinh doanh thực phẩm nông, lâm, thủy sản an toàn.

Theo ông Võ Kim Tú, Trưởng phòng Kinh tế quận Thanh Khê, đây là một trong những hoạt động tổ chức thường xuyên nhằm nâng cao ý thức tuân thủ pháp luật của chủ tàu, ngư dân trong việc chấp hành các quy định của Luật Thủy sản 2017. "Song hành với tuyên truyền, địa phương hướng dẫn, hỗ trợ ngư dân tận tình, chi tiết trong việc hoàn thiện thủ tục ba loại giấy tờ hợp lệ để vươn khơi, đó là giấy chứng nhận đăng ký tàu cá, giấy phép khai thác thủy sản, sổ danh bạ thuyền viên. Điều này tiết kiệm thời gian cho ngư dân, tạo sự thuận lợi cho ngư dân hoạt động hợp pháp trên biển.

Trên hành trình vươn khơi của ngư dân, nỗ lực tuyên truyền của các sở, ngành liên quan, chính quyền địa phương các cấp tại thành phố Đà Nẵng được tập trung đẩy mạnh nhằm triển khai thực hiện Chỉ thị số 32-CT/TW ngày 10-4-2024 của Ban Bí thư và thực thi các nhiệm vụ trọng tâm chống khai thác IUU, làm việc với EC lần thứ 5.

X.S

(Xem tiếp trang 14)

Chuyện xưa xứ Quảng

Truyện thuyết về vị tiên hiền đá hổ

AN TRƯỜNG

Dưới chân một ngọn đồi thoai thoải ở thôn Trà Linh Tây (xã Hiệp Hòa, huyện Hiệp Đức, tỉnh Quảng Nam) có hai ngôi mộ nằm cạnh nhau, được xây bằng đá sỏi rất đẹp. Tuy hai ngôi mộ có kiến trúc như nhau nhưng người dân địa phương gọi cái này là "mộ", còn cái kia là "mả". Vì sao lại thế?

Khi đến vùng đất phía trên Hòn Kẽm Đá Dừng, bà Trà Linh cùng đoàn người chạy giặc ở lại nơi đây cày cuốc, mưu sinh, ổn định cuộc sống. Về sau, tên làng Trà Linh ra đời để khắc ghi công lao một nữ tướng tài năng, đoàn trang, đức độ. Ảnh: Tư liệu

Lại lịch một ngôi làng

Tên làng Trà Linh (nay tách thành hai thôn Trà Linh Tây và Trà Linh Đông) gắn với truyền thuyết về hai chị em bà Thu Bốn và bà Trà Linh. Theo truyền thuyết, cả hai bà đều là công chúa - nữ tướng của vua Lê. Khi giặc ngoại xâm bao vây kinh thành, hai bà dẫn một đoàn người chạy về phía thượng nguồn sông Thu Bồn để lánh nạn. Tới vùng đất Phường Rạnh (huyện Nông Sơn ngày nay), bà Thu Bốn chẳng may ngã ngựa, bị giặc giết chết rồi đẩy thi thể xuống sông. Còn bà Trà Linh thì ngược nguồn lên vùng rừng núi hoang vu rậm rạp. Khi đến vùng đất phía trên Hòn Kẽm Đá Dừng, bà Trà Linh cùng đoàn người chạy giặc ở lại nơi đây cày cuốc, mưu sinh, ổn định cuộc sống. Về sau, tên làng Trà Linh ra đời để khắc ghi công lao một nữ tướng tài năng, đoàn trang, đức độ.

Theo các vị cao niên tộc Trần thôn Trà Linh Tây, cách đây mấy trăm năm, trên đường Nam tiến khai phá, khẩn hoang những vùng đất mới để an cư lạc nghiệp, ông Trần Bình đã đến vùng đất thuộc thôn Trà Linh Tây ngày nay. Thấy phong cảnh hữu tình, đất đai phì nhiêu, khí hậu ôn hòa lại có những đồi núi thấp thoai thoải bên cạnh dòng sông Thu Bồn phù sa bồi đắp quanh năm nên quyết định dừng chân nơi đây để khẩn canh, khai cơ.

Năm trước nối năm sau, hết đời này đến đời khác, con cháu, dân cư, chư tộc họ đến ngày một đông, quần cư bên nhau cùng xây dựng cơ nghiệp và lập nên làng Trà Linh. Cùng với lúa gạo, khoai sắn do dân làng canh tác, nhiều thanh niên trai tráng vào các khu rừng săn bắt, tìm kiếm lâm sản quý hiếm, quặng chì, thả lưới dưới sông để trao đổi, mua bán với đồng bằng nên cuộc sống của dân làng ngày một ổn định...

Chính nhờ những công lao to lớn đã đóng góp trong việc khai

ấp, lập làng tại vùng đất Trà Linh, mà ông Trần Bình được tộc Trần cùng dân làng suy tôn là Tiên hiền của làng. Sau khi ông mất, dân làng lập mộ và dựng nhà thờ để thờ cúng để tri ân công đức.

Trận tử chiến giữa Tiên hiền làng và chúa sơn lâm

Theo lời kể của các vị cao niên, thuở xưa Trà Linh là một ngôi làng nhỏ, bình yên nằm bên dòng sông Thu ở vùng núi còn hoang vu, rậm rạp. Ngày ngày, những lương dân chí thú khai hoang làm ăn. Họ trồng trọt chăn nuôi gia súc, gia cầm, chài lưới trên sông để mưu sinh qua ngày trong sự an bình. Nhưng một thời gian sau, nhiều lần người dân hoảng hốt khi thi thoảng sau một đêm họ bị mất vài con vật nuôi. Họ nghi là do hổ vồ. Càng ngày, tần suất hổ xuất hiện nhiều hơn vào ban đêm...

Từ khi hổ về làng, dân làng hết sức hoang mang, khốn đốn, làm ăn, sản xuất kém vì sợ hổ vồ. Để bảo vệ cuộc sống bình yên của dân làng, bảo vệ thành quả lao động sản xuất những buổi đầu khai khẩn, ông Trần Bình quyết tâm diệt trừ hổ giúp dân.

Một lần, trên đường từ Đồng Làng trở về nhà sau một ngày làm việc vất vả trên đồng, ông men theo lối nhỏ đi về hướng khe Man Man, trên vai vác cây đòn xóc lúa. Ra đến khe, bất ngờ ông gặp ngay một con hổ lớn. Người và thú dữ gặp nhau, tiến thoái lưỡng nan. Nhớ đến những lần hổ dữ về quấy phá cuộc sống bình yên của dân làng, ông lấy lại bình tĩnh và chuẩn bị tư thế quyết đấu.

Sau một tiếng găm rú kinh thiên động địa, con mãnh thú lao về phía trước chồm lên người ông. Nhanh như chớp, ông xoay người tránh được cú vồ đáng sợ của hổ dữ, đồng thời nhanh chóng sử dụng cây đòn xóc trên tay để làm vũ khí đánh trả. Hổ dữ liên tục lao về đối thủ tấn công tới tấp với

những cú tát trời giáng nhưng ông nhanh nhẹn né tránh và sử dụng cây đòn xóc đánh trả quyết liệt. Cuộc chiến bất phân thắng bại giữa người và thú dữ kéo dài tận hai ngày hai đêm, từ trên bờ rồi kéo nhau xuống suối cho đến khi cả hai kiệt sức nằm bất động bên suối...

Dân làng tổ chức đi tìm kiếm thì phát hiện ông Trần Bình nằm thoi thóp thở, chỉ kịp vắn tắt thều thào mấy lời cuối cùng rồi trợn mắt qua đời. Cạnh đó là xác của hổ dữ.

Thi thể ông Trần Bình cùng xác hổ dữ được người dân tổ chức chôn cất, lập mộ trang trọng tại một gò đất cao gần khe Man Man. Điều đặc biệt là hai ngôi mộ nằm cạnh nhau. Mộ ông Trần Bình được người dân tôn kính gọi là Mộ Tiên hiền. Mộ của con hổ người dân cũng trân trọng gọi là mả Ngải với quan niệm "có thờ có thiêng, có kiêng có lành", mong muốn "Ông Cọp" sẽ không về quấy phá mà phù trợ cho cuộc sống bình an của dân làng.

Cũng từ đó, người dân gọi khe suối Man Man chảy qua làng là khe Mã Ngải, một cách nhắc nhở các đời sau biết về trận quyết chiến giữa ông Trần Bình và chúa sơn lâm vì cuộc sống bình yên, ấm no của dân làng. Đã thành thông lệ, vào ngày bốn tháng Bảy âm lịch hằng năm, để tưởng nhớ công đức tiên nhân, dân làng kẻ góp của người góp công cùng nhau tổ chức giỗ Tiên hiền tại nhà thờ và dâng lễ vật cúng tại mộ Tiên hiền và mả Ngải.

Trải qua thời gian, do tác động của thời tiết và quá trình canh tác, mộ Tiên hiền và mả Ngải đã xuống cấp. Đến năm 2020, chư tộc họ cùng nhân dân trong làng đã vận động đóng góp kinh phí để xây dựng lại hai mộ phần khang trang với quynh mộ, nắm hình mai rùa và nhà bia. Đặc biệt, người dân đã sử dụng những viên đá sỏi lấy từ khe Mã Ngải để xây hai ngôi mộ...

A.T

Cửa sổ Tri thức

Vì sao cà cuống được khắc hình lên Cửu đỉnh?

* Trong một lần tham quan nội thành Huế, tôi có xem qua hình một loài côn trùng được chạm khắc trên Cửu đỉnh. Người thuyết minh nói rằng đó là con cà cuống với tên chữ Hán là "quế đồ". Xin cho biết, con cà cuống vì sao lại có tên là "quế đồ"? (Nguyễn Thị Mỹ Trang, Cẩm Lệ, Đà Nẵng).

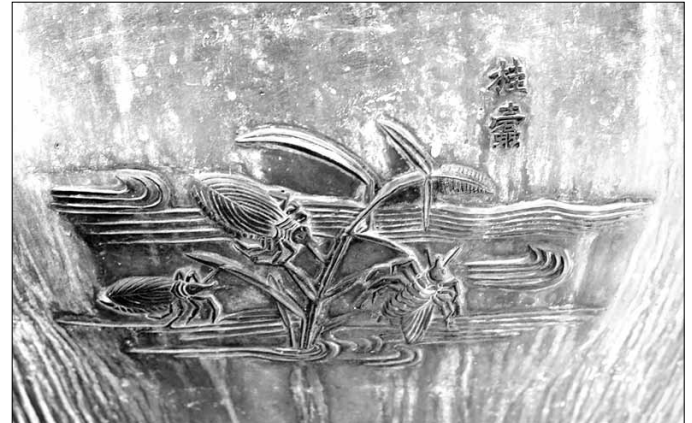
- Hai chữ Hán khắc phía trên hình con cà cuống của đỉnh thứ tư bên phải của Cửu đỉnh là 桂蠹, âm Việt đọc là quế đồ (thanh sắc) chứ không phải quế đồ.

Theo Hán Việt tân từ điển của Nguyễn Quốc Hùng, Quế đồ: "Một tên gọi con cà cuống, là thú côn trùng có thú nước mực thơm, dùng làm đồ gia vị. Gọi vậy vì con cà cuống như con sâu mọt ở cây quế nên mới có thú nước thơm đến thế".

Vì sao con cà cuống lại có tên chữ Hán là "quế đồ", trong bài *Những họa tiết khắc trên Cửu đỉnh - kỳ 44 Báo Thừa Thiên Huế* (baothuathienhue.vn) giải thích như sau:

Quế đồ, tục danh con cà cuống, có nơi còn gọi con đà cuống, lại có tên nữa là bát thủy trùng. Con đục nhỏ và hay rỉ một thứ chất cay, người ta gọi đó là cà cuống cay. Ở hai bên, phía trong bụng, dưới cặp chân thứ ba, có hai cái bao nhỏ bằng hạt gạo đựng chất nước thơm; khi gặp nguy biến, cà cuống liền xịt thứ nước ấy ra để tự vệ. Chất dầu ấy nhẹ hơn nước, ra gió thì bay, lan mỏng như sương, cay và thơm, trong như nước suối.

Theo lời chú trong bài thơ "Vịnh quế đồ" của vua Minh Mạng, thì giống trùng này sinh sản ở ruộng nước, có sáu chân, cánh như cánh ve, có thể bay được nhưng bay không xa, hay lặn dưới nước, giống con xạ công, có thể nướng ăn được, hoặc dùng để chế biến "nước mắt" tra vào thức ăn, có vị thơm, nên gọi quế đồ.

Quế đồ - con cà cuống trên Huyền đỉnh.

Ảnh: ST

Tương truyền vào thời Hán Văn Đế, lúc Triệu Đà còn đang cai trị Nam Việt, hằng năm ông thường đem cà cuống tiến cống về triều. Thấy vua Hán ăn khen ngon, Triệu Đà mới nói tên của nó là "quế đồ", tức con sâu cây quế. Một ông quan đứng hầu bên cạnh nghe vậy mới tâu với vua Hán: "Không phải con sâu sống trong cây quế mà là con sâu sống ở dưới nước, là thủy đồ". Vua Hán mới phán rằng: "Thử nãi Đà chi cuống dã" - (Đó là lời nói láo của Đà). Từ đó người ta quen gọi nó là con "đà cuống", lâu dần đọc chệch thành cà cuống.

Tinh dầu cà cuống có mùi thơm rất lạ, hơi cay nồng, là sức hút nổi bật cho món ăn, chỉ cần nhỏ một đến hai giọt vào chén nước mắm thôi cũng đủ làm cho hương vị món ăn thêm đậm đà, quyến rũ.

Tác giả Quỳnh Giang, trong bài *Cà cuống chết đít còn cay*, đăng trên Tạp chí *Món ngon Việt Nam*, cho biết thêm, cà cuống đắt giá nhất là bọng tinh dầu, đây là "vũ khí" lợi hại để cà cuống lồi cuốn các con cái vào thời kỳ sinh sản và là vũ khí phòng vệ khi bị kẻ thù tấn công. Trong tinh dầu cà cuống có chứa rất nhiều thành phần khác nhau, đặc biệt là chất hexenol acetat, hexenol butyrat và nhiều acid amin khác. Số lượng mỗi thành phần không cao nhưng tạo nên mùi vị rất đặc biệt cho cà cuống. Một vài giọt tinh dầu cũng đủ kích thích hệ thần kinh, tốt cho hệ tiêu hóa, tăng cường sinh lực nhưng không nên sử dụng quá nhiều. Ngoài phần tinh dầu thì phần trứng cà cuống cũng được tận dụng để làm đồ ăn. Trứng cà cuống chứa mùi thơm rất dễ chịu, tuy nhiên không dậy bằng mùi thơm của bọng tinh dầu.

Có lẽ vì "quế đồ" quá độc đáo nên năm Minh Mạng thứ 17 (1836) đúc xong Cửu đỉnh, vua cho chạm hình tượng con cà cuống lên Huyền đỉnh.

ĐNCT

thơ

Nhà thơ Thanh Quế sinh năm 1945 tại Phú Yên. Trong chiến tranh chống Mỹ là phóng viên chiến trường của tạp chí Văn nghệ giải phóng Khu 5. Từ sau năm 1975, công tác tại Hội Văn nghệ Quảng Nam & Đà Nẵng. Đã in 15 tập thơ, 20 tập văn xuôi. Giải thưởng của Hội Nhà văn Việt Nam (1981), Liên hiệp các Hội Văn học Nghệ thuật Việt Nam (1994), Giải thưởng Nhà nước về văn học-nghệ thuật (2012). Từ những bài thơ đầy cảm xúc viết trong tiếng thét gào của chiến tranh; qua nhiều trang viết có vị muối-ngọt-đắng của một giai đoạn không yên tĩnh rồi đến bao chiêm nghiệm về ý nghĩa cuộc nhân sinh và những câu hỏi trước không-thời-gian vô tận, con đường thơ ấy là cuộc đi luôn hướng về phía trước. Và giờ đây, nỗ lực sáng tạo đã bước đến vẻ đẹp của sự bình thường, trên bình diện trí tuệ hơn, với một ngôn ngữ giản dị như lời nói hằng ngày. (Nguyễn Đông Nhật).

Mùa thu khác

Rồi một mùa thu khác sẽ đến
Trời có thể trong hơn, có thể âm đạm hơn
Như giờ đây
Đôi ta bên nhau
Là một đôi tình nhân khác
Có thể họ nồng nàn hơn ta
Có thể họ hồ hững hơn ta
Nhưng không phải đôi ta
Với cái run nhẹ tẩm lưng em êm ái
Với môi anh khát khao tìm môi em...
1983

Tôi ngồi bên này bờ rào thời gian

Tôi ngồi bên này
Sát bờ rào thời gian

Bên kia bờ rào
Mặt đất phẳng lì hút mắt tới chân trời
Bầu trời trống rỗng xanh đến tận cùng

Tôi nghe những tiếng ào ào
Của những gì không rõ, đã cận kề
Như bầy chim lo âu
Vỗ cánh ngập ngừng bay qua bờ rào thời gian.

Một gạch

Tôi thấp nhang bên mộ ba tôi
Nơi tẩm bia
Ghi tên người
Nổi năm sinh-năm mất
Ở giữa có vạch ngang (-) một gạch
Chỉ một gạch thôi mà chứa cả cuộc đời
Ba đã sinh ra
Bước chân chập chững tuổi thơ
Đã đi học
Đã chiến đấu và công tác
Cũng chỉ trong một gạch ấy thôi
Và tôi nghỉ
Một gạch lớn vô cùng
Ai cũng phải bước qua
Bước sao cho trọn vẹn.

Cuộc sống
qua ảnh

Mùa dã quỳ trên phố núi Lâm Đồng

Cuối thu, đầu đông là thời điểm hoa dã quỳ nở rộ trên những cung đường tại Tây Nguyên nói chung và tỉnh Lâm Đồng nói riêng. Hoa dã quỳ nở nhiều từ trung tâm thành phố Đà Lạt cho đến những huyện xung quanh như: Lạc Dương, Đức Trọng, Đam Rông, Đơn Dương... tạo nên bức tranh nên thơ cho vùng đất cao nguyên.

Đà Nẵng cuối tuần giới thiệu đến độc giả hình ảnh về mùa hoa dã quỳ tại Lâm Đồng qua ống kính của phóng viên Xuân Sơn (Báo Đà Nẵng).

Hoa dã quỳ nở rộ cung đường Cam Ly - Vạn Thành, đèo Tà Nung - Thác Voi, Trại Mát, đèo Prenn...

Những con đường dã quỳ len lỏi dưới chân núi.

Mùa hoa dã quỳ thường bắt đầu nở từ trung tuần tháng Mười đến cuối tháng Mười Một.

Dã quỳ nở báo hiệu mùa đông se lạnh về với cao nguyên Đà Lạt.

Du khách tham quan đường hoa dã quỳ ở xã Đạ Ròn (huyện Đơn Dương).

Hãy gửi cho chúng tôi những tác phẩm mà các bạn yêu thích. Địa chỉ: maichimai2611@gmail.com

Thành phố này lắm có để thương...

TRẦN VIỆT HOÀNG

Tôi tháng mình nhận ra khoảng thời gian dần khép lại của những tháng năm tuổi trẻ, để rồi hòa mình vào miết mài mưu sinh. Ý nghĩ về khoảng thời gian ấy khiến tôi tự thôi thúc chính mình để có thể đi đến một nơi nào đó, gặp lại những con người, thực hiện những cuộc hẹn, hay để nhận lấy một điều gì. Sâu trong mình, tôi đã chắt chiu những xúc cảm về thành phố ấy. Thường nhớ đâu chưa từng gặp gỡ, gọi mời bởi những vẻ đẹp trong hình dung và cả lòng biết ơn về bao thương yêu đã được đón nhận bấy lâu đã gọi tôi xuôi chuyển tàu.

Tôi dần cảm nhận được vẻ đẹp của một thành phố trẻ bấy lâu người ta vẫn hay nghĩ về. Khoảng thời gian đặc biệt trong những ngày đến với thành phố đã cho tôi những ấn tượng sâu sắc. Một tâm hồn thích sự từ tốn như tôi đã kịp bắt gặp được những nét đặc trưng phố. Bao con đường tôi đi qua đều khoác những sắc màu riêng biệt, người ta đâu quá vội vã, hối hả để làm một điều gì đó. Người đi trên phố có những khoảnh khắc để quan sát mọi thứ xung quanh, những người bạn trên cùng con đường của mình một cách đúng

Minh họa: HOÀNG ĐẶNG

nghĩa. Tôi biết ơn bác lái xe bên đường, khi chiếc xe của tôi không may hỏng hóc trong một buổi chiều giữa trung tâm thành phố. Giọng bác đặc sệt người Quảng, bác dẫn tôi đến một địa điểm gần nhất để sửa chữa. Trước bao lạ lẫm của những khoảnh khắc đến với phố lần đầu, bác lái xe tình cờ trên phố đã khiến tôi cảm nhận được sự thân thiện của những con người nơi đây. Nhịp phố là vậy, nhưng trên nhịp chảy ấy họ không để chính mình miết trôi một cách mau lẹ. Quan sát, lắng nghe, thấu hiểu để rồi đem đến cho người khác một sự đồng cảm, chính là điều khiến

tôi chững lại khi nghĩ về những ngày ngắn ngủi đến với thành phố. Tấm lòng của tha nhân vẫn nảy nở và tỏa hương...

Hiếm có một thành phố nào mà có đầy đủ những dạng địa hình như thành phố trẻ này. Hẳn rằng, đây cũng là dấu hiệu riêng để làm nên sự quyến rũ đặc biệt so với những thành phố khác. Đứng trên một thành phố giữ trọn trong chính thể của mình nhiều khoảng giáp giao đã khiến cho những người lần đầu đến với phố như tôi có những cảm giác đặc biệt. Một vài giờ đồng hồ, một buổi trong ngày, tôi có thể làm mới chính mình trong

những không gian khác nhau. Thảng hoặc, tôi có thể lên với núi đồi để tìm cho mình những sắc xanh bình dị và tự nhiên; có thể đi sâu vào trung tâm thành phố để cảm nhận những chạm khắc lắng sâu; có thể theo dọc triền sông để cho lòng mình có những giây phút bàng khuâng, hay ngồi trước sắc xanh muôn trùng của biển khơi; rồi đi một vòng ở bán đảo, phóng tầm mắt của mình về thành phố, về mù khơi, về đỉnh núi tiếng chuông chùa vọng dài, để rồi ý niệm sâu sắc hơn về những chiều kích của không gian. Những điều mà thành phố mang lại từ những trông nhìn đa chiều chính vì thế mà trở nên sâu sắc. Nó chạm đến những rung động sâu trong của lòng mình.

Thành phố đã cho tôi những ân tình từ những cuộc gặp gỡ. Tôi gặp lại không gian nơi còn giữ những vết thương trong ký ức của nhiều người về những thác lũ mùa ghênh qua lời kể. Tôi gặp lại người thân của mình sau một thời gian xa cách. Tôi gặp những người bạn từng được kết nối bằng những phương cách đặc biệt... Những cuộc gặp gỡ tuy chỉ dấu thoáng qua nhưng tôi luôn cố gắng để mình lắng nghe những câu chuyện được rót ra và đến lượt mình tôi cũng thành thực sẽ chia với họ những

trái lòng. Chẳng có những xa lạ, những cách ngăn, khoảng trống của những hứa hẹn gặp gỡ qua dòng chảy thời gian ấy thế mà được lấp đầy. Tôi nhận lại được những món quà đặc biệt, những xúc cảm đồng điệu, những cái nắm tay thân thương trao gửi nhiều điều chưa nói. Quả thực, đó chính là những trăn ẩn để mỗi người trân quý hơn những nhân duyên gặp gỡ, những "bàn tay tặng hoa hồng bao giờ cũng phảng phất mùi hương" trong cuộc đời.

Xóm nhỏ của tôi bây giờ đang mưa, cơn mưa cuối mùa đã bắt đầu gói ghém điều gì đó nhưng cũng mở ra điều gì đó. Tôi hình dung lại khoảnh khắc đôi chân mình vội vã nơi bến xe để quay về. Chuyến xe từ bến trung tâm thành phố đã đưa tôi xa dần những con đường, những ngõ phố. Mọi thứ qua ánh mắt tôi nhìn đằng sau lớp cửa kính ô-tô vẫn sôi động trong một buổi sáng. Thành phố trẻ này quả thực biết cách để chiêu lòng một người khách như tôi lần đầu đặt chân đến. Thoảng nhớ về những khoảnh khắc thành phố, những thời gian lắng đọng mà tôi định chân mình trên một miền đất mới. Có lẽ, tôi phải hẹn thêm nhiều lần nữa để có thể đặt chân đến phố, trả cho phố những niềm thương sâu thẳm...

T.V.H

ĐỌC SÁCH

Lê Vĩnh Thái hạ sinh "Khúc rời những con chim quên tổ"

LÊ HẢI KỶ

"Khúc rời những con chim quên tổ" là thi tập mới nhất của nhà thơ xứ Huế - Lê Vĩnh Thái (NXB Thuận Hóa, 11-2024). Khúc rời hay là tiếng nấc của một tâm hồn lang bạt dội lên thơ? Hơn ai hết, chắc chắn Lê Vĩnh Thái thấu tỏ tiếng lòng mình dành cho quê hương xứ sở.

Như vậy, bằng đi hơn 10 năm, Lê Vĩnh Thái mới trình diện thi đàn tập thơ thứ tư của riêng mình, trước đó lần lượt là các thi tập: *Trời cùng đám cỏ rề* (NXB Văn học, 2013), *Ngày không nhớ* (NXB Thuận Hóa, 2010), *Ký ức xanh* (NXB Thuận Hóa, 2004).

Thi sĩ Lê Vĩnh Thái sinh năm Ất Mão (1975), hiện đang công tác tại Tạp chí Sông Hương. Có lẽ, công việc quản lý đã ngốn khá nhiều thời gian nên trung bình 5 năm, anh mới in một tập thơ, đây là tôi nhằm tính một cách thô thiển. Nhưng bù lại, anh có duyên với các giải thưởng, có thể kể đến như: tặng thưởng Tác phẩm Văn học xuất sắc của Hội Nhà văn Thừa Thiên Huế năm 2010, giải thưởng Văn học Nghệ thuật Cố đô tỉnh Thừa Thiên Huế lần thứ V (2008-2013), tặng thưởng Tác phẩm Công trình văn học nghệ thuật xuất sắc của Liên hiệp

các Hội Văn học Nghệ thuật Thừa Thiên Huế năm 2013...

Mở đầu thi tập "Khúc rời những con chim quên tổ" là cái "cúi đầu lạy sông" mang âm hưởng hát ru "đượm hương đất mạ Huế mình". Tôi cũng là người sinh ra và lớn lên ở mảnh đất thần kinh nên quá quen với việc lạy: lạy núi, lạy sông, lạy đồng, lạy bãi, lạy cả người chết lẫn người sống, lạy cả những thực thể hữu hình lẫn vô hình... Lạy nhiều thứ nhưng không hề vô minh. Lạy là phép tâm linh để an lòng trước khi làm một việc gì đó, đây là phong tục truyền đời của người Huế, của xứ "dạ thưa". Chỉ cần cái cúi lạy mở đầu thi tập, tôi dám khẳng định, Lê Vĩnh Thái là người coi

Mở đầu thi tập "Khúc rời những con chim quên tổ" là cái "cúi đầu lạy sông" mang âm hưởng hát ru "đượm hương đất mạ Huế mình". Tôi cũng là người sinh ra và lớn lên ở mảnh đất thần kinh nên quá quen với việc lạy: lạy núi, lạy sông, lạy đồng, lạy bãi, lạy cả người chết lẫn người sống, lạy cả những thực thể hữu hình lẫn vô hình... Lạy nhiều thứ nhưng không hề vô minh. Lạy là phép tâm linh để an lòng trước khi làm một việc gì đó, đây là phong tục truyền đời của người Huế, của xứ "dạ thưa". Chỉ cần cái cúi lạy mở đầu thi tập, tôi dám khẳng định, Lê Vĩnh Thái là người coi trọng truyền thống gia đình, thành kính với tổ tiên.

trọng truyền thống gia đình, thành kính với tổ tiên, đặc biệt là anh tin vào thuyết vạn vật hữu linh.

Phải chăng, Lê Vĩnh Thái lạy để đi vào "những giấc mơ sông" những mong tâm tấp tâm hồn thi sĩ, để thấy "giấc mơ sông cuộn chảy màu xanh hiền hòa... thẳm sâu trí tưởng". Không còn nghi ngờ gì nữa, trong "những giấc mơ sông", nhà thơ tự chất vấn chính mình về trầm luân kiếp người, để từ đó hiểu hơn về lẽ nghĩa ứng xử, thấu thị biểu tượng mai vàng, thấu tỏ sự miên mật của những dòng chảy - sự vận động của tạo hóa từ những hình ảnh gần gũi, dung dị như tiếng gà gáy sau vườn, cây thanh trà, đồng lúa, cây mít, cây sung, ao cá...

Lê Vĩnh Thái là người Huế, rõ rồi. Và cái chất Huế của anh trải lên thơ cũng phảng phất nét thâm trầm chua cay, xa xót tang chất trong những ước mơ này, rất Huế. Tôi đã có dịp thưởng trà hàn huyên cùng Lê Vĩnh Thái, anh điềm đạm, hiền từ. Nhưng sau lớp vỏ hình hài mảnh khảnh kia là một đức tin của gã di-gan riêng dành cho thơ: "nhà thờ điểm chuông/ tôi/ vẫn đứng bằng hình hài tượng", gã nóng lòng ngóng đợi nhưng

"mùa hoa vàng vẫn chưa về".

Có lẽ không riêng gì Lê Vĩnh Thái, trong mỗi tâm hồn thi sĩ luôn có một gã di-gan vì tình mà miết mài "bóc từng viên sỏi thả vào ngày" dù biết rằng "ngày cũ/ em đã mở ra và khép lại con đường/ em đã thả trôi ánh mắt vào kẻ khác". Và khi chìm đắm trong cuộc yêu không thành, người ta thường sống tức tưởi, theo kiểu "tờ hôn thú dù xé ngang một bận/ và có thêm tờ nữa cũng chưa chắc đã có tên mình".

Rải rác trong thi tập, nhìn lại miền đất miền người một thời gắn bó, Lê Vĩnh Thái hoài niệm về Bảo Lộc với "phố bụi mù mắt núi/ ngày mưa rời rã chân nhau". Rồi thi sĩ phác họa Đà Lạt qua lăng kính âm ập mộng mơ: "con đường mềm như tiếng chim đêm trên đồi". Những hình ảnh dẫn dụ về tình yêu đôi lứa thật khê, thật nhẹ tưởng chừng vượt thoát để thi sĩ "nhiều khi muốn tự thú với con sông/ từ ngày chưa cạn/ trăng đêm hạ huyền/ giấc mơ sớm mai vỡ đầy mưa".

Cứ thế, "Khúc rời những con chim quên tổ" mãi miết vọng vang...

L.H.K

Truyện ngắn

Mây ngang đỉnh núi

HỒ LOAN

Ngoại cài lại then cửa, chêm thêm cây sào ngang vào chiếc khoen. Ngó nghiêng đầu vào đấy xong ngoại lên giường. Chiếc chông tre kêu ọp ẹp như chào đón chút hơi người từ ông lão gầy nhom với mớ đồ ấm rịt quanh người.

Lại gió. Từng cơn lạnh buốt thốc vào căn nhà gỗ xiêu vẹo, mái tôn nghiêng nghiêng nấp sau mấy tán cây. Ngôi nhà ni dễ chừng cũng muốn ngủ đông, rệu rã như ông bà. Giường bên, bà rên hừ hừ, cơn đau từ chiếc ruột có khối u to tướng đang hành hạ.

Ông ngoại bước xuống, kéo mền than dưới đuôi giường ra, nhẹ tay cời mớ tro tàn. Ngoại đưa bàn tay xương xẩu run run lên mặt than đỏ, chờ nóng rồi áp vào bụng bà. Châm chậm, run rẩy. Tiếng rên nhỏ dần. Hình như bà đã chìm vào giấc ngủ.

Quá nửa đêm, ông ngoại dậy thêm vài bận nữa. Có tiếng gà quác sau hè, không biết chồn cáo hay kẻ trộm. Bấy giờ này, ngoại chăm bẵm từ khi xuống ổ, nhắm tính cuối Chạp mẹ con con Út về cho nó một cặp. Mang tiếng lấy chông dưới xuôi mà đối đến rạc người. Mỗi bận về quê cha mẹ phải đùm khoai gạo gửi xuống.

Mẹ nhìn về hướng tây, hoàng hôn thắm tím một góc trời. Con chim chiều lẻ bạn, con cuốc kêu khan, bấy giờ đưa nhau về núi. Tự nhiên nước mắt mẹ trào ra nhòe nhòe, sống mũi cay xè. Mẹ kéo vạt áo thấm nước mắt rồi cầm cúi dậm nốt mớ lúa. Mảnh ruộng này hôm trước mới gieo giống gặp bữa mưa dầm thúí hết, bây giờ cứ như chiếc áo rách, và mãi không xong.

Người trên quê đi chợ ghé báo bà ngoại ốm, ốm lắm rồi, xem chừng không được bao lâu nữa. Ngoại tự lượng sức mình nên không chịu đi viện. Mà đi viện thì ai lo, con cái đứa ở lại chiến trường, đứa theo quê vợ tận miền Nam xa xôi, còn mỗi cô con gái út lấy chông dưới xuôi mỗi năm về đôi lần. Mà nó khổ quá, làm lụng suốt ngày không đủ ăn, biết trông nhờ thế nào được.

Nhà thờ từ đường, có túng thiếu kiêu chi ngày rước ông bà phải đủ đầy cơm cá. Ba ngày Tết, thịt thà, bánh tét đưa hành không được thiếu. Mẹ nói, đạo ông bà phải giữ, giữ ấm chân hương là giữ nếp nhà, thế mới mong sống tốt nhiều đời sau.

Mẹ nhìn con heo nằm vùi nơi góc chuồng, ruồi bu kín máng cám. Mẹ lại sờ vào đầu nó, miệng thảng thốt như hỏi đứa con nhỏ của mình, sao rứa con ơi! Sao bỏ ăn rứa con, con dậy ăn mẹ thương.

Mẹ đỡ đầu nó dậy, kéo máng

Minh họa: HOÀNG ĐĂNG

cám sát miệng. Con heo hịt hịt hai cái lại ngoảnh mặt qua chỗ khác. Ruột mẹ ròi như tơ, nó mà đỏ bệnh lúc ni thì chết mất, bao nhiêu thứ trông chừng vào nó. Nào thịt cá, nào bánh trái cúng ba ngày, rồi áo mới cho các con, rồi phải không đủ thứ...

Trường cho nghỉ Tết được mười ngày, Hằng tính với mẹ cố làm cho nhanh mọi thứ rồi về thăm ngoại trước Tết, chứ chờ tiền ông bà xong như mọi năm thì trễ quá, nghe nói bà ngoại ngóng mẹ con mình từng ngày.

Mẹ thở hắt ra, quơ lấy cái liềm ra sau hè hái mớ lá chuối khô. Mẹ vào bếp nổi lửa bắc nồi cháo tằm, nêm gia vị rồi mang tô cháo ra chuồng heo. Mẹ cầm muỗng cháo dứt tận miệng, con heo đón lấy miễn cưỡng. Nhưng dường như không thể làm mẹ vui lòng được, nó ngoảnh mặt đi. Mẹ ngồi bệt luôn dưới nền chuồng, thần thờ. Ráng cho mẹ vài hôm không được sao? Thế mà mẹ nhắm tính, bán sát Tết cho được giá, giờ kiểu ni lái buồn ép cũng đành chịu thôi. Phận nghèo đeo khổ!

Miền ngược gửi xuống những tín hiệu xấu, lòng mẹ rối bời. Còn ba bữa nữa Tết rồi, đi lên quay về không kịp lo rước ông bà. Mẹ tính tới tính lui, tặc lưỡi bảo Hằng xếp đồ vào túi xách:

- Con về trước, nói ngoại ráng chờ mẹ vài bữa, đưa ông bà xong mẹ về với ngoại liền.

Hằng nhìn khuôn mặt khắc khổ của mẹ, nhìn khóe mắt đỏ hoe, nhìn đôi tay gầy run run đưa Hằng mớ tiền lẻ đi xe.

Xe giáp Tết đông gấp ba ngày thường. Hằng mang theo yêu thương không nói được thành lời, mang nỗi niềm của mẹ về với ngoại. Tiếng ồn ào náo nhiệt

của mọi người cũng không khiến Hằng bận tâm. Những cơn gió cuối đông chẳng còn lạnh thấu xương vì lòng Hằng cứ nóng ran như lửa đốt. Nghĩ đến mẹ với con heo nằm vùi nơi góc chuồng, cá thịt chưa sẩm, dưa hành củ kiệu mới một nắng dờ dang. Đám ruộng trống toang chưa đậm xong, bánh tét mới chuẩn bị đồ để gói...

Hằng thở dài, nghe lòng trôi theo từng gió ràn rạt.

Đón Hằng là ánh mắt hẫng hụt của ông, mẹ không về được à con? Ông ngoại hỏi với giọng buồn thiu. Mẹ nói ngoại ráng chờ mẹ ít bữa, ra mừng mẹ về liền à! Hằng lúng búng, như thể mình có lỗi. Đưa hết những thứ mẹ gửi cho ông ngoại, Hằng sà vào với bà.

Trước mắt Hằng là mớ chăn mền lạnh lẽo. Ngoại nằm thoi thóp, hơi thở yếu ớt đứt quãng, mẹ than đã tàn tự khi nào. Hằng nắm lấy đôi tay gầy như nhánh cây khẳng khiu, lạnh ngắt. Áp tay ngoại vào má mình, Hằng đưa tay bà sờ soạng khắp mặt, rồi luôn bàn tay lạnh ấy vào cổ, vào gáy mình. Đáy mắt khô khốc của ngoại rơm rớm, bàn tay run run chạm lên vành tai Hằng. Vành tai ngoại đã xô khuyen và tặng Hằng đôi bông tai bạc không biết ngoại mua từ khi nào.

Lần đó ngoại xuống chơi. Cũng là lần cuối cùng trong đời ngoại rời ngôi làng quanh năm núi phủ mây mờ này. Ngoại bảo con gái phải xô khuyen tai, sau này lấy chồng đeo bông nó mới duyên, mới đẹp.

Hằng không muốn lấy chồng, Hằng sợ phải xa mẹ. Hằng sợ phải như mẹ, như ngoại, nhớ thương cháy lòng mà chỉ biết giấu sau làn nước mắt.

"Chiều chiều ra đứng ngõ sau/

Trông về quê mẹ ruột đau chín chiều". Ai nghĩ ra mấy câu đó làm chi để mỗi lần hát ru em mẹ lại khóc âm thầm day dứt.

Đêm ba mươi, giữa thời khắc linh thiêng, giữa núi rừng âm u mờ mịt sương giá ấy, Hằng đón Giao thừa cùng ngoại trong chiếc buồng chật hẹp. Mẹ than đã được cời dây lên, Hằng kéo chiếc áo len kín cổ, tay cầm miếng gừng già ngoại ủ nơi bếp lửa. Ly nước lá thơm nồng ấm sức, hai ông cháu tỉnh sẽ thức thâu đêm cùng bà. Bà yếu lắm rồi, hơi thở khó nhọc, cả ngày không ăn hết vài muỗng nước cháo.

Ông ngoại đỡ dành, bà cố lên, mai mốt Út nó về rồi. Qua đêm nay bà thọ thêm được một tuổi nữa, phúc lộc ni dành cho con, cho cháu. Cố lên nghe bà!

Nói rồi ông ngoại nhỏ vào miệng bà vài giọt gì đó từ chiếc ve nhỏ xíu. Hằng cố kìm nén cảm xúc, nuốt ngược nước mắt vào trong. Tay cầm tay bà ngoại, tay hơ vào mền than rồi đưa lên bụng bà. Đều đặn, đều đặn. Hằng nghe hơi thở ngoại nhẹ hơn. Bàn tay ngoại lỏng lẻo trong lòng tay Hằng, hình như ngoại ngủ. Hằng nhìn khuôn mặt ngoại, biết bà đang cố gắng lắm. Vài hôm nữa thôi ngoại nhé! Ngoại ráng đợi mẹ con về. Hằng thì thầm.

Khối u trong bụng ngoại chạy chậm chậm dưới tay Hằng, len lỏi. Hằng cố rà tay theo sự dịch chuyển ấy, hồng mong có thể kim được những cơn đau.

Tết trôi qua như một giấc ngủ dài. Ông ngoại khăn áo chỉnh tề nhang khói, Hằng lặng lẽ làm theo những gì ông chỉ bảo. Không biết giờ này ở nhà mẹ đang làm chi nhỉ!

Khờ quá, Tết nào mẹ chẳng nấu cơm cúng, dọn lên, chờ ba khấn, đợi hương tàn, rồi dọn xuống. Mời mọi người cùng ăn, cất mớ

đồ ăn còn lại vào chiếc lồng bàn. Lồng xăng quét rác dọn nhà, rồi quẩy quã ra đồng thăm lúa...

Cây mai trước sân cứ ủ từng chùm nụ không chịu bung vàng. Ông ngoại nói mai cũng đợi mẹ con về đấy. Hằng nghe lòng buồn thiu, phải hết ba mừng mẹ mới về được.

Ngày tiền ông bà, Hằng phụ đốt giấy tiền vàng, xong cắm nén nhang xuống cái ống hương sát gốc mai. Chợt mắt Hằng bắt gặp mấy chùm nụ bung nở, sắc vàng ẩn trong vòm lá mỏng mỏng. Dưới nắng xuân, từng đàn bướm rập rờn bay lượn.

Hằng chạy ù vào nhà khoe với ông ngoại lúc này đang dọn mấy đĩa đồ cúng xuống chiếc bàn nhỏ. Rồi như chợt nghĩ ra điều chi, Hằng rẽ chân vào buồng bà. Mắt ngoại nhắm hờ, miệng há ra như người ngủ say, hơi thở dường như rất nhẹ.

Hằng đưa tay vào mũi ngoại lắng nghe, chờ đợi.

Ông giục Hằng quạt lửa, cời than. Ông lấy ra cái chai nhỏ, nhân mặt vụn nút, dùng muỗng đồ chậm từng giọt vào miệng bà. Vài giọt, vài giọt rồi chờ đợi.

Mãi lúc sau có tiếng chó sủa, tiếng láo nháo của hàng xóm. Mẹ về, là mẹ về!

Hằng mừng quýnh quáng chạy ra đón mẹ.

Mẹ dánh bộ tả tơi, mái tóc bời rời, mắt mũi giàn giụa những nước. Mẹ ơi! Mẹ ơi con về đây, Út của mẹ về đây! Mẹ Hằng lao vào buồng, thơm lên khắp người ngoại, bàn tay mẹ sờ soạng lên cái khối u quái ác. Nắn nót, đấng đót. Mẹ úp mặt xuống ngực bà, hít lấy hít để mùi hương quen còn sót lại. Mẹ ôm rịt ngoại thế, tưởng như phút giây này là mãi mãi. Con người ta mãi đến khi chạm cửa tử mới thấy hết cái giá trị của một phút trần gian. Một lát sau, mặt bà hồng hào trở lại như có một phép màu. Mọi người ồ lên mừng rỡ. May quá, tốt quá rồi! Hằng sà vào ôm mẹ, ôm ngoại.

Hằng nhìn ra trước hiên nhà, nắng đã lên qua đỉnh núi, để lại một vệt sáng lấp lừng. Nơi chân núi mờ xa, vài cụm mây trôi lững lờ. Có ai biết mây đi đâu về đâu, thênh thênh gió, đi không bịn rịn, ở không luyến luyến, như mặt trời hết mọc lại lặn. Đời người cũng phải thuận theo sinh lão, ai đó nhắc thú quy luật khắc nghiệt ấy.

Bên nhà hàng xóm, tiếng khóc trẻ con như phá tan không gian ảm đạm. Hằng nghe tiếng mẹ nó đổ dành, tiếng ngân ngắt đời sủa, tiếng ầu ơ ví dẫu. Tiếng hát ru như xoáy vào lòng Hằng những nỗi niềm da diết.

"Mẹ ơi đừng gả con xa, chim kêu vượn hú biết nhà mẹ đâu...".

H.L

Cỗ máy đứng im

ĐÌNH XÊ

Rất nhanh sau thất bại 1-2 của đội nhà trước Athletic Bilbao ở vòng 16 La Liga rạng sáng 5-12 (giờ Việt Nam), Kylian Mbappe vội thẳng thần xin lỗi cổ động viên nhà. Thêm một cơn ác mộng mà bản thân chân sút này trải qua sau mùa hè cập bến Madrid, xóa tan bao hào hứng trong anh trước lúc rời Paris Saint-Germain. Trên sân San Mames, trước chấm phạt đền, Mbappe lại sút hỏng, bỏ mất cơ hội san bằng tỉ số. Vậy là lần thứ hai trong vòng 7 ngày, Mbappe thất bại trên chấm 11 mét (trước đó là cú sút bị thủ môn Liverpool đẩy ra ở Champions League).

Gọi ác mộng với Mbappe cũng có lý bởi người yêu mến anh không lý giải được chuyện gì đang xảy ra trong thực lực của ngôi sao từng lập hat-trick ở trận chung kết World Cup 2022 với 3 lần thành công khi đứng trước chấm 11 mét (cả trong loạt sút luân lưu cân não). Anh chọn cách giải bày kịp thời vì không muốn khán giả nhà kéo dài nỗi ngao ngán, đồng thời hy vọng có thể trấn an họ bằng lời hứa sớm khắc phục. “Một kết quả tồi tệ, một lỗi lầm lớn! Tất cả do tôi chơi kém. Mong mọi người thứ lỗi và hãy chờ xem tôi trở lại!”. Không riêng nỗi vô duyên trước chấm phạt đền, suốt trận, anh cũng bỏ phí các cơ hội mười mười - trong đó có pha mớm bóng sắc gọn từ chân đồng đội Jude Bellingham. Nếu dứt điểm thành công, cục diện có thể đổi thay và Real Madrid không hứng thêm thất bại bẽ bàng trước một đối thủ mà 9 năm rồi chưa bao giờ tìm được hương vị chiến thắng trước họ. Quả là một vấp ngã làm dấy lên bao ngờ vực. Trong 11 trận mới nhất trên mọi đấu trường, đội bóng “hoàng gia” để thua đến 5 trận và đành đứng sau cái bóng của nhiều đối thủ. Ở giải vô địch quốc gia, Real Madrid hiện xếp sau kinh địch Barcelona với 4 điểm cách biệt trong khi ở đấu trường Champions League, họ

Mbappe tiếp tục gây thất vọng và chịu nhiều sức ép.

Ảnh: Athletic Club

xếp thứ 24 vì để thua những 3 trận trong 5 lượt đấu!

“Để làm sao khi cứ mãi chỉ tay về hướng cá nhân cầu thủ để đổ thừa thất bại!”. Một báo thể thao ở Tây Ban Nha - tờ Marca - vốn dành nhiều thiện cảm với đội bóng của thủ đô vừa gióng lên lời bộc trực này. Theo đó, đã đến lúc giảm dần cái nhìn khe khắt về lỗi lầm của Mbappe hoặc các cá nhân cầu thủ sai sót vì phong độ bạc nhược, thiếu sắc bén để nhìn chính diện vào chỗ yếu cơ bản, gây nên cảnh sa sút của Real Madrid lúc này. Chỗ yếu ấy nằm ở năng lực và bản lĩnh của Carlo Ancelotti!

Bài báo của Marca chỉ ra rằng viên thuyền trưởng người Ý dường như quên trong công trạng mà mình từng mang lại cho Real khi đặt chân đến đây từ năm 2021 (2 chức vô địch quốc gia, 1 cúp Nhà vua, 2 cúp Champions League) mà lơ là hồ hững với việc không ngừng cách tân, tăng độ bền vững, sắc sảo và chiều sâu đội hình. Real Madrid đang thi đấu với bộ dạng, hình vóc nào vậy?

Hơn 3 tháng rưỡi rồi, chẳng ai nhận ra họ, chưa tìm thấy nơi họ nét mới thuyết phục. Cỗ máy Madrid có đó nhưng dường như không hề hoạt động, hoặc có chạy thì chẳng có gì mới mẻ. Không ai thể chỗ trọn vẹn khi Toni Kroos già từ Bernabeu; vị trí của các cầu thủ vắng mặt vì chấn thương như Vinicius, Rodrigo, David Alaba, Eder Militao, Dani Carvajal chưa có người bù đắp kịp; nhiều giải pháp của thuyền trưởng hầu như đứng im. Họ chỉ lướt lướt trước các đối thủ nhỏ, còn khi gặp các đội ngang tầm thì thường lép vế. Thất bại trước Lille, AC Milan, Barcelona, Liverpool minh chứng điều này.

Những người Madrid buồn nhiều vì sự thụ động của Ancelotti. Chưa thấy ông đưa ra giải pháp nào đủ sức phục hồi sức mạnh của đội. Hình như ông e dè cả việc trao đổi thẳng thắn với Florentino Perez, Chủ tịch CLB về hiện tình của đội. Cỗ máy Real cứ thế đứng im, như viên chỉ huy hai tay đứt túi quần nhướng mắt về phương xa...

Đ.X

Cơn bão rồi sẽ đến

NAM ĐỊNH

“Cơn bão rồi sẽ đến. Tôi không rõ các bạn có dùng cách diễn đạt đó không, nhưng M.U sẽ có những thời điểm khó khăn và chúng tôi sẽ bị đối phương bắt bài trong một số trận đấu. Thật khó khi nói điều này ở hộp báo với tư cách HLV trưởng của Manchester United. M.U sẽ cố gắng giành chiến thắng mọi lúc, tuy nhiên chúng tôi biết mình đang ở một vị thế khác nếu so sánh với Arsenal”.

Đó là chia sẻ “biết người biết ta” của HLV Ruben Amorim trong cuộc họp báo trước trận làm khách trên sân của Arsenal tại tâm điểm vòng 14 Premier League 2024-2025. Đã có nhiều kinh nghiệm chạm trán “Pháo thủ” và nhiều cái tên sừng sỏ khác tại đấu trường châu Âu trong thời gian dài đất Sporting Lisbon, Amorim thừa hiểu: Dù M.U có những khởi sắc ở giai đoạn “hậu Ten Hag”, họ vẫn khó cạnh tranh sòng phẳng với một Arsenal hùng hục khí thế ở nhóm đầu. Mang một đội bóng đang loay hoay tái thiết ra đá đòi công với một ứng cử viên vô địch là điều không tưởng.

Sự thận trọng của Amorim được củng cố sau khi M.U rời London với tỉ số 0-2 vào rạng sáng 5-12. Đây là kết quả hợp lý, phản ánh được hiện trạng hai đội bóng. Trong bối cảnh lịch đá dày đặc và có những cái tên vắng mặt do chấn thương và thẻ phạt, Amorim tiếp tục xoay tua nhân sự, sử dụng bộ khung khác biệt so với trận thắng 4-0 trước Everton khi đưa Hojlund đá chính thay Zirkzee. Mount, Garnacho, Malacia, Ugarte và Maguire cũng ra sân từ đầu.

Trong hệ thống 3-4-3 quen thuộc, chiến lược gia người Bồ Đào Nha chỉ đạo học trò chơi với nhịp độ vừa phải, chủ động phòng ngự và pressing, theo sát những hạt nhân như Saka và Odegaard. Đặc biệt là sự bền bỉ của Ugarte ở trung tuyến với 6 lần tranh chấp thành công (cao nhất trên sân), rê bóng thành

Ruben Amorim và các học trò còn nhiều việc phải làm trên chặng đường sắp tới.

Ảnh: Getty Images

công 100% (2/2), chạm bóng 58 lần, chuyền chính xác 91%, tạo 1 cơ hội và không để đối phương qua người lần nào. Chiến thuật này phần nào hạn chế những pha tấn công sắc lẹm bên phía Arsenal. Với tỉ lệ kiểm soát bóng 49,5% so với 50,5% của đối thủ, M.U không hề bị động trên sân khách.

Dẫu vậy, hạn chế của hàng công mà đặc biệt là Garnacho rời Rashford khiến Quỷ đỏ đánh mất lợi thế. Thống kê sau trận, M.U chỉ có 5 cú dứt điểm (2 lần bóng đi trúng đích, 0 bàn thắng) trong khi Arsenal có 14 cú dứt điểm (6 lần bóng đi trúng đích, 2 bàn thắng). Trớ trêu, Garnacho và Rashford là 2 người mắc lỗi dẫn đến các tình huống phạt góc ăn bàn cho đối thủ. Với một đội bóng mà những pha bóng cố định đã trở thành chiêu bài chiến thuật để giải quyết bế tắc như Arsenal, mỗi đợt phạt góc luôn có tỉ lệ ghi bàn rất cao. Khi hàng công bị phong tỏa hướng sút, các học trò của Arteta chủ động ép đối phương đẩy bóng về cuối sân để hưởng phạt góc. Điều này giúp Pháo thủ có tới 13 pha phạt góc trong trận này và phần thưởng dành cho họ là 2 bàn thắng đều từ những cái tên ở hàng phòng ngự (hậu vệ phải Timber và trung vệ Saliba).

Trận thắng trước M.U là trận thứ ba liên tiếp Arsenal có bàn từ phạt góc. Trước đó, trung vệ Gabriel Magalhaes có 2 bàn lần lượt vào lưới Westham và Sporting Lisbon. Theo thống kê của Opta - chuyên trang hàng đầu về dữ liệu bóng đá, tính từ đầu mùa Premier League 2023-2024 đến hiện tại, Arsenal đứng đầu về số bàn thắng trong các tình huống dàn xếp phạt góc với 22 bàn, trong đó Saka và Declan Rice đóng góp mỗi người 7 kiến tạo. Rõ ràng, Arsenal đang ở vị thế rất khác so với M.U, từ vị trí thứ 3 so với vị trí 11 của đối thủ trên bảng xếp hạng, rồi cả sự linh hoạt trên sân cỏ ở mỗi vị trí.

Sau Arsenal, còn nhiều những “cơn bão” khác mà Amorim và các học trò phải đối đầu. Thận trọng là không thừa, chí ít là sau trận thua rạng sáng 5-12, Quỷ đỏ biết mình đang ở đâu trong cục diện bóng đá khốc liệt của nước Anh.

N.Đ

Ảnh thể thao Young lập kỷ lục

Với cú sút phạt đẹp mắt trong chiến thắng 4-0 của Everton trước Wolves ở vòng 14 Premier League, lão tướng Ashley Young vươn lên vị trí thứ tư trong danh sách những chân sút lớn tuổi ghi bàn tại giải đấu (39 tuổi và 148 ngày). Bàn thắng này cũng đưa cựu ngôi sao của M.U đến 2 kỷ lục khác trong lịch sử Premier League: Cầu thủ lớn tuổi nhất ghi bàn từ sút phạt trực tiếp và Cầu thủ lớn tuổi nhất ghi bàn thứ 50. Hiện tại, dưới sự dẫn dắt của HLV Sean Dyche, hậu vệ sinh năm 1985 đang là trụ cột của Everton và cùng đội bóng này chạy đua khỏi nhóm cuối bảng xếp hạng Premier League.

N.Đ (theo Everton Football Club)

Ashley Young lập siêu phẩm đá phạt ở mốc 39 tuổi và 148 ngày.

Ảnh: Everton F.C

Ký ức bên cầu...

Bút ký TRƯƠNG ĐIỆN THẮNG

Kể từ năm 1965 đến nay, sáu mươi năm đã trôi qua. Từ một chú bé, tôi đã thành ông lão ngoài tuổi bảy mươi. Đà Nẵng đổi thay phát triển từng ngày, chỉ riêng đoạn đường hai bên cầu Nguyễn Văn Trỗi ngày nay, với riêng tôi cũng đã lắm chuyện để kể, nhất là chuyện từ thời chiến tranh đến ngày hòa bình, mà các thế hệ sau này, có em cũng sẽ coi như chuyện cổ tích.

Hồi ấy, lần đầu qua sông Hàn là qua phía ngã cầu De Lattre (cầu Nguyễn Văn Trỗi ngày nay). Cũng có thể đi phà, theo ghe qua sông. Nhưng đó là chuyện khác. Ở đây chỉ nói đến cây cầu nổi Đà Nẵng sang phía đông sông Hàn và Non Nước, lúc ấy như độc đạo...

1. Năm 1951, Pháp cho xây dựng cây cầu bằng thép bắc qua sông Hàn, đặt tên cầu De Lattre. Chiếc cầu do hãng Eiffel nổi tiếng thi công, nối liền hai bờ đông-tây sông Hàn. Đó là sau này tôi mới

biết. Chứ hồi học lớp đệ Thất (lớp 6 ngày nay) thì chỉ nghe trên sách vở là cầu Trịnh Minh Thế. Nhưng dân gian thì vẫn gọi là cầu Đờ Lát...

Khi quân đội Mỹ đổ bộ vào Đà Nẵng vào mùa hè năm 1965, họ biến cầu Đờ Lát trước đó từng dùng chung cho cả xe lửa và ô-tô, thành chiếc cầu cho ô-tô chở lính và bom đạn từ cảng Tiên Sa, Sơn Trà sang sân bay Đà Nẵng và ngược lại, trước khi xây thêm một cầu đã chiến bên cạnh. Xe chỉ chạy một chiều. Tất nhiên người dân chạy các loại xe máy và đi xe đạp cũng đi chung, người buôn bán, hàng rong qua lại vẫn đi ghe đò ngang vượt sông Hàn phía hạ lưu.

Dưới sông lúc đó luôn nhộn nhịp tàu thủy quân sự, ca nô gắn máy xuôi ngược ra vào phía cửa biển. Đoạn trong cùng, sát cầu Đờ Lát là hàng chục máy đào, máy hút cát hoạt động ngày đêm, mở ra một bến cảng gần chân cầu. Cát đổ lên lấp cả một khu ruộng vùng Nại Hiền và dân cư sát bờ phía tây, dọc đường Võ Tánh (nay là Núi Thành). Nhiều năm sau, tôi vẫn nhìn thấy giữa bãi cát ấy vẫn còn một ngôi nhà gạch bỏ hoang bị cát lấp đến tận cửa sổ...

Giữa cái nắng chang chang của mùa hè miền Trung, những người lính Mỹ qua lại trên cầu không chịu nổi cái nóng. Họ lại xuống xe hóng chút gió ít ỏi bên ngoài. Tôi không biết ai đã nảy ra sáng kiến đến bán cho lính Mỹ ấy các loại dép cao su làm bằng lốp xe cũ và

các loại nước ngọt, nhiều nhất là Coca Cola do quân Mỹ vừa nhập qua lúc đó! Bọn học trò chúng tôi đang nghỉ hè nhanh chóng nhập vào đội quân này...

Tôi nhớ không lầm thì mỗi đôi dép để cao su làm thủ công từ lốp xe ô-tô mua 1 USD từ phía chợ Cồn, mang đến bán lại cho lính Mỹ giá 2 USD. Lính Mỹ nói, mang loại dép này mát hơn là giày da ống cao của họ. Mỗi lon Coca Cola mua vào và bán ra cũng cỡ giá đó. Và ngày nào cũng có những cô cậu học trò và những phụ nữ ở các khu phố chợ lân cận chen lấn nhau mời gọi khi những chiếc GMC dừng lại ở đầu cầu, nối đuôi nhau từ ngã tư Quân Đoàn đến trạm gác sát cầu. Nhiều lính Mỹ không mang tiền, có khi còn đổi mấy lon thịt hộp hoặc các loại thuốc lá...

Thời điểm ấy, cả Đà Nẵng nhộn nhịp với cảnh xe cộ, lính Mỹ và người buôn bán dạo, tạo ra khung cảnh náo nhiệt mà trước đó chưa từng xảy ra. Cho đến hè năm 1966, lúc lên chơi phía Hòa Khánh, Hòa Sơn tôi cũng thấy cảnh buôn bán đó trên những nông cát gần các đồn lính Mỹ. Lần này thì ít thấy dép râu, mà đa số là nước ngọt và cả trái cây tươi được bày bán trên các bàn ghế nhẹ...

2. Tôi có đứa bạn học chung lớp ở trong kiệt Mã Vôi phía đường Hoàng Diệu rủ đi bán dép râu, chỉ mấy ngày hai đứa đã kiếm được chục USD, về đổi ra tiền Việt mua sách vở và ăn hàng vặt.

Chiếc cầu do hãng Eiffel nổi tiếng thi công, nối liền hai bờ đông-tây sông Hàn.

Ảnh: Tư liệu

Thú vị là hai đứa tôi cũng tập nói được mấy câu tiếng Mỹ bởi, không biết đúng sai, nhưng mấy ông lính Mỹ cũng hiểu, học nói thêm được mấy chữ thank you, money, good luck... Nhưng thích hơn là biết được nhiều hơn những gì mình từng biết về thành phố mới. Nào là từ nhà tôi đi lên đường Võ Tánh nay là Núi Thành, sẽ tới ngã tư Quân Đoàn, từ ngã tư đi thẳng là lên phía Đờ Xu và Cẩm Lệ, tuy là đường phố mà rợp bóng tre. Đi từ ngã tư qua cầu Đờ Lát thì sang biển, vô phía núi Ngũ Hành Sơn để thẳng đến Hội An ở phía nam... Tầm mắt một đứa trẻ học lớp đệ Thất dần được mở ra khỏi con đường Hoàng Diệu, Hùng Vương, Nguyễn Thị Giang mà tôi từng ngày ôm vở đi cùng bè bạn đến trường...

Năm ấy ông cụ tôi vừa mua được chiếc xe máy hiệu Goebel của Đức cũng thường chạy lên khu vực này để coi cảnh lính Mỹ vừa đổ quân sang, và cảnh hút cát dưới sông,

như nhiều người dân khác. Một lần ông bắt gặp tôi đang đi bán dép râu. Cha tôi gọi tôi ngồi sau chiếc Goebel chở về nhà và nện cho một trận nên thân. Ông cảm tiết tôi không được lai vãng đến khu vực này từ đó...

Trước khi bị cha cấm, đã có lần bọn nhóc chúng tôi rủ nhau đi bộ qua bên kia cầu cho biết. Ở đây là một khung cảnh hoàn toàn khác. Hai đầu cầu là các trạm gác do lính Mỹ gác để điều tiết các chiếc xe qua lại và cả kiểm soát người dân đi xe máy qua cầu. Xe máy buộc phải xuống đất bộ, tắt máy trước khi trình thẻ căn cước cho người lính kiểm tra. Giấy tờ khác phải có ảnh. Tất cả phải đi bộ giữa hai hàng cọc sắt áp chiến lược, theo hàng một. Tôi và đứa bạn muốn qua phải chờ một chiếc xe khách chạy ngã Non Nước hoặc Sơn Trà dừng lại để leo lên. Vì chỉ đi đến ngã ba Non Nước nên buộc phải

(Xem tiếp trang 15)

Một thời thơ, nhạc bay

NGUYỄN ĐÌNH PHÊ

Những năm cuối thập niên 80, đầu thập niên 90 (thế kỷ XX), phương tiện nghe nhìn cả nước hiếm lắm chứ chẳng riêng gì thành phố Đà Nẵng. Nghe, có loa truyền thanh, được mắc ở các ngã đường, nơi trụ điện, trên cao tít. Riêng Trường Đại học Ngoại ngữ (Đại học Đà Nẵng, 17 Lê Duẩn) của chúng tôi được đặt hẳn 2 chiếc loa, hướng ra sân. Âm thanh từ những chiếc loa phát ra đọng lại trong ký ức sinh viên sau hơn 30 năm xa trường có lẽ nhớ nhất là "nhạc hiệu" đến giờ cấp chén đến nhà ăn mỗi bữa. Nó ám gọi, hấp dẫn và có sức hút lạ kỳ, vào trong ra ngoài! Cũng đúng thôi, ở độ tuổi thanh niên, nhu cầu dinh dưỡng, mà thiếu và đói triển miên nên "Dĩ thực vi Tiên" là điều dễ hiểu.

Nhìn, mãi đến vài năm sau đổi mới đất nước mới thấy chiếc tivi 19 inch, được lên màu, tức là chuyển màu từ tivi màn hình đen trắng, đặt trang trọng ở hội trường, dành cho sinh viên nội trú. Tuy thế, đời sống tinh thần sinh viên thế hệ chúng tôi lại rất phong phú, nổi trội hơn cả là thơ và nhạc.

Thơ, có hẳn CLB thơ Đại học Ngoại ngữ, do thầy giáo Bùi Trọng Ngoãn giảng dạy bộ môn Phong cách ngôn ngữ Tiếng Việt làm chủ nhiệm, quy tụ đến gần 20 "cây bút" thơ, cả thầy và trò. Thơ được "xuất bản" nơi dây băng đen chất liệu xi-măng bên hông sân trường, vào ra đều trông thấy. Thơ hút

Thơ được "xuất bản" nơi dây băng đen chất liệu xi-măng bên hông sân trường, vào ra đều trông thấy. Ảnh: Đ.P

đọc giả lắm, nhân nha đọc, chép vào sổ tay, thẩm tra ánh nhìn ngưỡng mộ, trù mến đến tác giả!

Thơ được "xuất bản"... đều đặn hàng tháng, vào đêm rằm, với tên gọi Đêm thơ nhạc... đi kèm với chủ đề trong tháng. Giao lưu thơ có nhiều nhà thơ thành danh đến dự, cùng đọc thơ, nói chuyện thơ, như nhà thơ: Đông Trinh, Hoàng Minh Nhân, Đỗ Cảnh Thìn, Phùng Tấn Đông... Những buổi ra mắt sách các tác giả tổ chức ở các trung tâm văn hóa trên địa bàn Đà Nẵng, chúng tôi có giấy mời, lời mời, truyền tai

rủ nhau cùng dự, say sưa nghe, tự hào và phấn khích lắm!

Chấp cánh cho thơ bay, chúng tôi gửi, được chọn đăng ở Báo Quảng Nam -Đà Nẵng, tạp chí Đất Quảng, Nguyệt san Áo Trắng... Nhuận bút nhận được, mời nhau cả phê chung ly, thuốc lá đầu lọc chung điếu, ngắt ngưỡng, liêng biêng vì thành quả. Thơ đủ độ dày và chín, Mai Thìn cho ra đời tập thơ "Cổ tích tình yêu" (NXB Hội Văn học Nghệ thuật Đà Nẵng, 2-1991), năm sau, Nguyễn Thu Thủy với tập thơ "Con gái" (NXB Hội Văn học Nghệ thuật Đà Nẵng, 4-1992).

Chúng tôi cũng phát hành thơ, gửi đến các ki-ốt sách báo dọc bờ sông Hàn, trước Bưu điện Trung tâm thành phố Đà Nẵng nhờ bán hộ, nhằm "gỡ vốn" xuất bản. Đánh giá "độ rung" của thơ Mai Thìn, có cô gái nhờ bán thơ đem lòng yêu đơn phương nhà thơ, tôi đoán thế. Những câu thơ: "ai biết ngày mai/ con gái/ đứa nào tóc dài/ tóc ngắn?" của Nguyễn Thu Thủy còn đọng trong trí nhớ của tôi. Ngày ấy còn có tâm hồn yêu thơ, yêu người làm thơ! Có xa xỉ lắm không, bây giờ?

Về âm nhạc, trường có hẳn Ban nhạc Xung Kịch, do thầy Hoàng Trọng Thứ, Giảng viên chuyên ngành Văn học Anh làm trưởng ban. Đàn nhạc có âm thanh, ánh sáng rất hoành tráng. Trình tấu các nhạc cụ từ trống, bộ gõ, ghi-ta điện, ghi-ta gỗ, phong cầm... chủ yếu lại là sinh viên khoa tiếng Anh. Có lẽ, phần đông trong số các bạn được sinh ra, lớn lên nơi phố thị, điều kiện tiếp cận âm nhạc nói riêng tốt hơn. Trái lại với sinh viên khoa tiếng Nga, ra đi từ cư dân nông nghiệp, nội tâm, lấy thơ nói hộ tiếng lòng, trải hồn mình.

Trường chúng tôi có nhiều hoạt động ngoại khóa rất... ngoại, như lễ hội hóa trang, ngày Cá tháng Tư... Có đêm hóa hội, "phá cách" bày trò ra sân đốt lửa bằng mọi nguồn nhiên liệu có thể. Âm nhạc bùng nổ, vũ điệu "cháy" hết mình, hòa đồng giữa thầy cô giáo và sinh viên bất luận chức danh, tuổi tác đến tận khuya. Có thể, vì hầu hết giảng viên giảng dạy tiếng nước ngoài của trường được đào tạo ở ngoài nước nên họ rất "phong cách" so với quan niệm chung cùng thời điểm. Và, cũng là cách nương theo sự cuồng nhiệt của tuổi trẻ để dẫn hạ nhiệt sự phấn khích tức thời!

Ban nhạc Xung Kịch được mời giao lưu văn nghệ với nhiều trường chuyên nghiệp trên địa bàn thành phố Đà Nẵng, với Tổng Lãnh sự quán Liên Xô tại Đà Nẵng. Mật độ dày hơn cả có lẽ là Đại học Bách khoa, có lý do, tìm lấy phần bù, nhẹ nhàng và tươi mới giữa không gian chủ yếu là con trai của trường bạn!

Người nói tiếng nước ngoài ở Đà Nẵng hồi ấy chủ yếu vẫn là tiếng Nga, tiếng Anh nên các sự kiện ngoại giao có liên quan đến nước ngoài thì thấy trò Trường Đại học Ngoại ngữ chúng tôi chiếm ưu thế. Ngoài việc được mời làm phiên dịch, tạo điều kiện thực hành tiếng, còn có biểu diễn văn nghệ. Thế đấy, đời sống tinh thần thời sinh viên chúng tôi chẳng hề nghèo nàn. Để rồi, khi ra trường, trong số cựu sinh viên tiếng Nga chúng tôi sống bằng nghề cầm bút: làm báo, làm thơ, biên dịch... mà cứ thế vui sống. Và để rồi, trong câu chuyện hàn ôn quang đời sinh viên chúng tôi có một thời thơ, nhạc bay!

N.Đ.P

Muốn cơm ký ức

ĐINH HA

“Mai sau... con sợ mai sau
Quên muốn mẹ gác ở đầu chái hiên”

Trời mùa lạnh, chiều muộn, người người hối hả trở về tổ ấm của mình. Không hiểu sao khoảnh khắc ấy ta thường nhớ về kỷ niệm ngày xưa. Ngày xưa, khi gia đình mình còn đông đủ anh chị em, mỗi bữa ăn quây quần bên nhau, có bao nhiêu niềm vui của con, có ánh mắt buồn đăm đăm của cha, có nỗi tất tả toan lo của mẹ. Chiếc muốn cơm là nơi đọng đầy hạnh phúc, là nơi vỡ lòng những bài học làm người, là nơi những đứa con lấm chấm tập đi mà nên dáng vóc hôm nay. Chiếc muốn cơm giờ chỉ còn mịt mù trong ký ức, với vơi những kỷ niệm.

Muốn cơm chính là chỗ bày biện thức ăn trong các bữa ăn của người dân làng quê mình ngày trước. Muốn được làm bằng gỗ và tre. Gỗ làm chân và khung, tre vót thành nan kết dây mây lại làm mặt. Muốn cao tầm 60-70 cm, hình chữ nhật, diện tích to nhỏ tùy thuộc vào mỗi nhà. Mỗi ngày ba bữa thủy chung, muốn cơm gắn bó với cuộc sống đời no, buồn vui của mỗi nhà. Không hiểu vì sao nó lại được gọi là muốn. Một danh từ riêng đặc hữu quê mình mà trong từ điển tiếng Việt không có. Chiếc muốn cơm treo trên bức vách nhà bếp trở thành hình ảnh thân quen một thuở. Đầu này muốn là dáng mẹ ngồi tất tả xới cơm cho bầy, tám miệng ăn. Lửa bát nhiều cơm ít khoai cho đứa nhỏ nhất, còn lại mẹ xéo đều cả cơm lẫn khoai, miễn sao no bụng là được. Đầu kia muốn là dáng cha ngồi rưng rưng thương lũ con đang tuổi tấn ăn, tấn lớn. Trên muốn chỉ có rổ rau khoai luộc với bát nước chấm từ cua dầm lấy nước ỉ muối. Hoặc có khi là rổ rau sống, rau muống luộc hay măng luộc tùy vào mùa nào thức nấy. Không thể thiếu là bát cà muối hay bát nhứt mẹ tự ỉ trong chiếc lon để sau hồi nhà bếp. Có khi là bát vừng lạc, và họa hoằn lắm mới có đĩa cá vật mẹ đổi bằng khoai của mấy ngư dân bán ế đi rao quanh làng. Mấy con cá nhỏ như cá trích, cá hồi, cá chuồn, cá lep, cá đốm... nấu xối với muối mà sao cảm thấy ngon như thế sơn hào hải vị. Cái nghèo đói làm cho người ta ám ảnh nên ông cha mới nói “miếng ngon nhớ lâu, chuyện cơ cấu nhớ mãi”.

Mùa hè, trời nóng, trăng sáng; mẹ thường sai con ngã muốn ngoài sân để vừa ăn vừa hóng mát gió trời lại đỡ tốn đèn dầu. Mùa đông, cả nhà lại ngã muốn gần bếp củi cho đỡ rét. Ánh sáng từ chiếc đèn dầu cũng đủ rọi cho con thấy được sự tảo tần của mẹ, nỗi vất vả của cha. Có những lúc, chỉ một đĩa cá kho, một đĩa thịt mỡ, hay một đĩa trứng rán cũng hóa giấc mơ đủ đầy. Gia

Minh họa: HOÀNG ĐẶNG

đình đông người nhưng ngày nào cũng quây quần bên muốn cơm chẳng bao giờ có chuyện la cà quán xá, ăn trước ăn sau như ngày nay. Gia đình đông người, bên muốn cơm với những đĩa thức ăn dường như không thể mặn hơn vẫn rôm rả tiếng nói cười.

Cái muốn không chỉ là nơi để quây quần của gia đình bên những bữa ăn mà còn là nơi để cho mỗi đứa con từ biết bò mà vịn muốn tập đứng, rồi vịn thành muốn mà lấm chấm tập đi. Khi thì riu rít sang mẹ, lúc hồ hởi sang cha, những bước đi đầu tiên để thành người của trẻ quê ngày ấy đều như thế. Mỗi bữa ăn, không biết đi bao nhiêu vòng quanh bốn cạnh chiếc muốn trong niềm vui vỡ òa hạnh phúc của cha mẹ. Cái muốn còn đó như lắng nghe, thấu hiểu bao câu chuyện trải trong mái ấm làng quê, thấy niềm vui sau ngày mệt nhọc đồng áng, mộc mạc mà thấm đẫm tình người. Ở đó, cha dạy con, anh khuyên em, chồng bảo vợ. Lời răn bảo bằng những câu nói giản đơn, chứa đựng tình chân chất của người nông dân, tạo nên một gia đình gắn bó yêu thương.

Cuộc sống phát triển, làng quê đổi mới. Chiếc muốn cũng như những vật dụng thân thương dần lui vào dĩ vãng. Thời khao khát ăn no mặc ấm được thay cho thời ăn ngon mặc đẹp nên sơn hào hải vị xuất hiện trong những bữa cơm gia đình không còn chuyện lạ. Để từ đó cái không khí đầy đủ, đầm ấm của cả gia đình thì dường như cũng không còn... Và bỗng dưng hôm nay ta ước muốn được một lần như ngày xưa nghe mẹ bảo ngã muốn để dọn cơm. Ước mơ nhỏ nhoi ấy phải chăng chứa đựng trong đó biết bao nỗi khát thèm tình yêu thương, sự chăm bẵm của mẹ cha, không khí sinh hoạt gia đình. Ở đây, trả lại cho ta những khoảnh khắc bình yên, lắng dịu đi bao phiền muộn. Đời bớt nhọc nhằn thì lại không thể tìm lại được những dịp quây quần bên nhau nữa. Hình ảnh chiếc muốn cơm mẹ gác đầu chái hiên cứ mờ ảo trong kỷ niệm miên man thương nhớ khôn nguôi.

Đ.H

Chào đón lễ hội thắp sáng cây thông Noel

HUYỀN LÊ

Người dân Đà Nẵng đang háo hức chờ đón lễ hội thắp sáng cây thông Noel sẽ diễn ra lần đầu tiên tại khu vực cảnh quan hai bờ đông, tây cầu Rồng. Lễ hội dự kiến kéo dài 20 ngày, bao gồm các hoạt động văn hóa, vui chơi, giải trí độc đáo nhằm gia tăng trải nghiệm, tạo dấu ấn cho người dân và du khách.

Giới trẻ Đà Nẵng đang chờ đón lễ hội thắp sáng cây thông Noel lần đầu tiên tổ chức hai bên cầu Rồng. Ảnh: H.L

Các cụm check-in với mô hình độc đáo, mới lạ được Sở Du lịch thành phố bố trí hai đầu cầu Rồng. Đặc biệt, mô hình cây thông có chiều cao ấn tượng, trang trí bằng hàng nghìn bóng đèn led rực rỡ, họa tiết ánh sáng hiện đại cùng những quả cầu Noel mang sắc đỏ, xanh truyền thống. Điểm nhấn của lễ hội là màn thắp sáng cây thông mỗi tối, kết hợp các tiết mục trình diễn ánh sáng laser và âm nhạc sống động, tạo nên không gian vui nhộn đậm chất Giáng sinh.

Ngoài ra, lễ hội còn tổ chức một khu chợ Giáng sinh theo phong cách châu Âu, nơi người dân và du khách có thể thưởng thức các món ăn đặc trưng mùa lễ hội, từ bánh gừng, xúc xích Đức hay chọn mua những món quà handmade xinh xắn. Các gian hàng cũng bày bán nhiều sản phẩm thủ công mỹ nghệ nhằm kết nối văn hóa truyền thống Việt Nam với không khí lễ hội quốc tế. Bên cạnh đó, chương

trình cũng bố trí khu vực vui chơi dành cho trẻ em, như khu nhà tuyết hay chương trình biểu diễn của các chú hề, nghệ sĩ xiếc. Đặc biệt, một đoàn diễu hành Santa Claus sẽ đi trên tuyến phố đi bộ Bạch Đằng, mang theo những món quà bất ngờ cho trẻ nhỏ, cũng như truyền tải thông điệp yêu thương và kết nối cộng đồng.

Dự diễn diễn ra từ ngày 14-12 đến 2-1-2025, lễ hội thắp sáng cây thông Noel không chỉ là sự kiện giải trí mà còn là dịp để người dân thành phố mua sắm cuối năm tại phiên chợ sản phẩm thủ công, lưu niệm, OCOP. Ngoài không gian ẩm thực với hơn 100 món ăn đặc trưng, Đà Nẵng cũng triển khai các chương trình ưu đãi về dịch vụ du lịch chào đón năm mới 2025. Bà Nguyễn Thị Hoài An, Phó Giám đốc Sở Du lịch thành phố hy vọng chương trình sẽ trở thành lễ hội thường niên, góp phần làm phong phú đời sống văn hóa, tinh thần của người dân thành phố dịp cuối năm.

H.L

▽ sách mới, sách hay

1. Ba nhà kinh tế Mỹ thắng Nobel 2024 nhờ nghiên cứu giả thuyết thể chế xã hội quyết định sự thịnh vượng, trong sách "Tại sao các quốc gia thất bại" (NXB Trẻ, tái bản 2024).

Ngày 14-10, Viện Hàn lâm Khoa học Hoàng gia Thụy Điển công bố giải Nobel Kinh tế thuộc về ba giáo sư Daron Acemoglu, Simon Johnson và James Robinson. Họ được công nhận nhờ nghiên cứu vai trò các thể chế trong việc quyết định sự thịnh vượng của quốc gia, lý giải tình trạng chênh lệch giàu nghèo. Đây cũng là nội dung trong quyển "Tại sao các quốc gia thất bại" (tên tiếng Anh: Why Nations Fail: The Origins of Power, Prosperity, and Poverty, xuất bản lần đầu năm 2012) - công trình học thuật dài 15 năm của Acemoglu và Robinson.

Sử dụng lịch sử Đông-Tây kim-cổ đã diễn ra trên tất cả

các châu lục của trái đất này, hai tác giả lập luận rằng, những quốc gia thất bại là những đất nước bị cai trị bởi một nhóm quyền thế tập trung, và những nhóm này đã tổ chức xã hội để phục vụ cho quyền lợi riêng của họ trong khi đại đa số quần chúng nhân dân phải trả giá. Thể lực chính trị bị tập trung trong một nhóm nhỏ, được sử dụng để tạo ra tài sản khổng lồ cho những người nắm giữ quyền lực.

"Rút ngắn khoảng cách giàu nghèo giữa các quốc gia là một trong những thách thức lớn nhất của thời đại chúng ta, và những người đoạt giải đã chứng minh tầm quan trọng của các thể chế xã hội đối với mục tiêu này", Jakob Svensson - chủ tịch Ủy ban Nobel Kinh tế - nói trong buổi trao giải.

Trong "Tại sao các quốc gia thất bại", các tác giả điếm lại những lý thuyết không thể áp dụng để phân tích sự bất bình

đẳng kinh tế. Chẳng hạn như Thuyết địa lý cho rằng vị trí lãnh thổ giữ vai trò quyết định sự giàu nghèo của quốc gia; Thuyết văn hóa chỉ ra các yếu tố tôn giáo, đặc tính dân tộc, giá trị đạo đức xã hội tác động nền tài chính. Hoặc Thuyết vô minh giải thích một cộng đồng nghèo đói bởi những nhà lãnh đạo không biết cách phát triển đất nước.

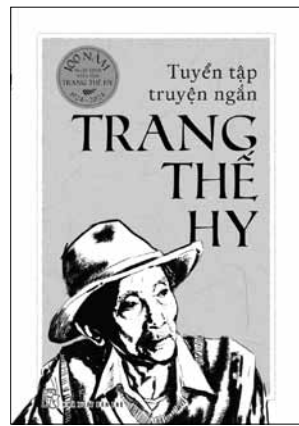
Acemoglu và Robinson nhận định các yếu tố kể trên không đủ cơ sở để lý giải tiềm lực kinh tế quốc gia. Thay vào

đó, họ tập trung nghiên cứu các thể chế xã hội, cơ cấu tổ chức để có thể tìm ra một quy luật phổ quát ảnh hưởng đến sự thịnh vượng.

Tác giả Daron Acemoglu và Simon Johnson hiện đều làm việc tại Học viện Công nghệ Massachusetts (MIT). Còn ông Robinson công tác tại Đại học Chicago (Mỹ). Cả ba đều là tác giả nhiều cuốn sách nổi tiếng về kinh tế học.

2. "Tuyển tập truyện ngắn Trang Thế Hy" (NXB Trẻ, 11-2024) ra mắt nhân kỷ niệm 100 năm ngày sinh của nhà văn Trang Thế Hy (29-10-1924 - 29-10-2024), một cây cổ thụ của làng văn chương Nam Bộ.

Gần 50 năm cầm bút sáng tác, tuy viết không nhiều - khoảng trên dưới 50 truyện ngắn, nhưng mỗi tác phẩm của Trang Thế Hy đều mang những thông điệp sống nhân văn và tích cực. Cả đời cầm bút khiêm nhường và lặng lẽ, nhà văn Trang Thế Hy quan sát

cuộc sống, lượm nhặt những "nét thiện" và sự kiên cường, bền bỉ trong những con người bình thường trong cuộc sống thường ngày. Trong tuyển tập này, bạn đọc sẽ gặp lại những truyện ngắn đặc sắc nhất của ông từng in trong các tập sách đã xuất bản, như "Anh Thơm râu rồng" (Truyện ngắn đoạt giải thưởng Văn học Nguyễn Đình Chiểu 1960-1965 của Hội Văn nghệ Giải phóng miền Nam Việt Nam năm 1965), "Nợ nước mắt, Vết thương thứ mười ba, Chút hào quang từ mảnh vỡ

của một ngôi sao buồn...

Đặc biệt, lần đầu tiên, NXB Trẻ giới thiệu những truyện ngắn của ông từng in trên tuần báo Nhân Loại (năm 1957) dưới bút danh Văn Phụng Mỹ. Đó là chuyện về những phận người nổi trôi, trong một giai đoạn lịch sử của đất nước.

Tác giả Trang Thế Hy (1924-2015) tên thật là Võ Trọng Cảnh là tác giả sáng tác văn và thơ. Ngoài bút danh Trang Thế Hy ông còn có những bút danh khác như Phạm Võ, Văn Phụng Mỹ, Triều Phong, Vũ Ái Văn, Minh Phẩm... Ông được xem là một trong những nhà văn đương đại hàng đầu của văn chương Nam Bộ nửa sau thế kỷ XX và đầu thế kỷ XXI. Ông tham gia hoạt động cách mạng trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ. Sau 1975 ông sinh hoạt Văn nghệ tại Thành phố Hồ Chí Minh, làm biên tập viên Văn tại báo Văn nghệ Thành phố Hồ Chí Minh.

MÃU ĐƠN

Tài năng toàn cầu tuổi 26

HUYỀN LÊ

Ở tuổi 26, ThS. Ngô Lê Huy Hiền, cựu sinh viên ngành Khoa học và Kỹ thuật máy tính, Viện Nghiên cứu và Đào tạo Việt - Anh (Đại học Đà Nẵng) vừa trở thành Global Talent (tài năng toàn cầu) khi được Chính phủ Anh công nhận là nhà lãnh đạo mới nổi trong lĩnh vực công nghệ kỹ thuật số - Emerging Leader in Digital Technology.

Hai năm trước, sau khi hoàn thành chương trình thạc sĩ Erasmus Mundus GENIAL (Mạng máy tính xanh và điện toán đám mây) theo tiêu chuẩn châu Âu, chàng thanh niên quê xã Hòa Liên, huyện Hòa Vang nhận cùng lúc 4 bằng thạc sĩ liên kết. Tính đến nay, Hiền đã đặt chân đến 48 quốc gia và vùng lãnh thổ khắp 5 châu lục, nhờ việc nhận được những chương trình học bổng toàn phần từ các cơ sở đào tạo tại Pháp, Anh và Thụy Điển. Hiền cho biết, thành công không đến từ may mắn, mà từ sự chuẩn bị kỹ lưỡng và tinh thần cầu tiến. Anh từng dành 20 tiếng mỗi ngày để nghiên cứu, thực hành và hoàn thiện các dự án cá nhân trong lĩnh vực trí tuệ nhân tạo và an ninh mạng. Một trong những dự án nổi bật là phát triển giải pháp tiết kiệm năng lượng cho trung tâm dữ liệu, được ứng dụng tại một số cơ sở ở châu Âu, góp phần giảm lượng khí thải carbon và nâng cao hiệu suất hoạt động.

Để đạt chứng nhận Emerging Leader in Digital Technology từ Chính phủ Anh,

Hiền phải bảo đảm nhiều tiêu chí khắt khe, như có sự đổi mới trong vai trò người lãnh đạo công ty công nghệ số, có tài liệu xuất bản trong các ấn phẩm chuyên ngành, có đóng góp đáng kể cho những cải tiến kỹ thuật hay có nghiên cứu vượt trội và thành tích học thuật xuất sắc. Với chứng nhận đặc biệt này, anh được phép làm việc, cư trú tại Anh lâu dài, cũng như được phép thành lập và đứng tên công ty tại đất nước này. “Nếu công ty có đủ cơ sở pháp lý có thể bảo lãnh công dân từ các quốc gia khác (bao gồm Việt Nam) đến Anh làm việc. Điều này giúp tôi có điều kiện kết nối, hỗ trợ cộng đồng doanh nghiệp Việt Nam tiếp cận thị trường Anh hoặc châu Âu, qua đó thúc đẩy sự phát triển lĩnh vực công nghệ trong nước”, anh nói.

Làm việc, học tập tại nhiều quốc gia giúp Hiền mở rộng kiến thức về lĩnh vực công nghệ thông tin. Theo anh, không có giải pháp công nghệ nào tuyệt đối và mỗi quốc gia sẽ có cách tiếp cận riêng đối với từng vấn đề. Điều quan trọng là ứng dụng linh

Đến nay, Huy Hiền (bên phải) đã đặt chân đến 48 quốc gia và vùng lãnh thổ khắp 5 châu lục, nhờ việc nhận được những chương trình học bổng toàn phần từ các cơ sở đào tạo tại châu Âu. Ảnh: NVCC

hoạt và giải pháp đưa ra phải hướng tới khía cạnh toàn diện, bền vững. Ngoài hoạt động chuyên môn, Hiền đặc biệt quan tâm đến việc hỗ trợ cộng đồng trẻ Việt Nam tiếp cận các cơ hội học tập và nghiên cứu quốc tế, trở thành diễn giả trong các hội thảo trực tuyến, chia sẻ kinh nghiệm ứng tuyển học bổng, định hướng nghề nghiệp, kỹ năng phát triển bản thân. Anh tin rằng, bất cứ ai cũng có thể trở thành tài năng toàn cầu nếu họ có quyết tâm và biết tận dụng các cơ hội xung quanh.

Trở thành Global Talent, chàng trai trẻ ấp ủ dự định thành lập một tổ chức phi lợi nhuận nhằm hỗ trợ sinh viên Việt

Nam trong việc tiếp cận các chương trình đào tạo quốc tế và nâng cao kỹ năng công nghệ. Bởi theo anh, việc đào tạo nguồn nhân lực chất lượng cao sẽ thúc đẩy sự đổi mới hệ sinh thái công nghệ tại Việt Nam. Những năm qua, dù lịch trình bận rộn, anh vẫn cố gắng trở về Đà Nẵng thăm gia đình và chia sẻ kinh nghiệm học thuật với sinh viên Đại học Đà Nẵng. “Mỗi lần về nhà, tôi cảm nhận rõ sự thay đổi của quê hương. Đó cũng là động lực để tôi cố gắng đóng góp một phần nhỏ vào sự phát triển chung của thành phố trong kỷ nguyên toàn cầu hóa”, Hiền nói.

H.L

Bảo vệ nguồn lợi từ biển

(Tiếp theo trang 5)

hiểu rõ lợi ích có được từ biển là vô giá. Vì vậy, qua công tác tuyên truyền, số đông ngư dân dần nâng cao ý thức và hình thành thói quen khai thác thủy sản theo quy định nhằm bảo vệ nguồn lợi thủy sản”, ngư dân Thu Bộc bạch.

Theo Chi cục thủy sản, đến nay, trên địa bàn thành phố xây dựng các tổ chức cộng đồng thực hiện đồng quản lý trong bảo vệ nguồn lợi thủy sản tại các quận ven biển Thanh Khê, Liên Chiểu, Sơn Trà với 105 thành viên tham gia. Lực lượng này là cánh tay nối dài cùng chính quyền góp phần phát triển và bảo vệ nguồn lợi bền vững.

Đa dạng giải pháp

Thiếu tá Nguyễn Đình Cường, Chính trị viên, Phó Đồn Biên phòng Non Nước cho biết, đồn thường xuyên tổ chức tuần tra độc lập trên biển, khu vực ven biển, ven sông và trên sông Cổ Cò, đồng thời, đồn tuần tra khu vực dải cấp quang, khu vực giáp ranh Đồn Biên phòng Cửa Đại. Thời gian qua, đồn phối hợp Hải đội Biên phòng 2 (Bộ đội Biên phòng thành phố), phát hiện 6 tàu cá tình khác hoạt động khai thác hải sản trái tuyến khu vực biển ven bờ thành phố và tổ chức tuyên truyền và vận động người dân giao nộp 10 bộ kích điện, 20m lồng bắt quai (dụng cụ bắt tôm, cá) và 9 hộp nhựa đựng dụng

cụ kích điện. “Chúng tôi tổ chức liên hệ trực tiếp 90 lần cho 560 lượt hộ ngư dân có phương tiện khai thác xa bờ, theo dõi phương tiện có nguy cơ cao vi phạm các hoạt động đánh bắt cá bất hợp pháp, không có báo cáo và không được quản lý, để tuyên truyền các phương tiện luôn chấp hành nghiêm các văn bản quy định về khai thác hải sản. Thông qua báo cáo thực tế, hầu hết, các phương tiện vươn khơi bám biển trên địa bàn đều hoạt động đúng ngành nghề, không vi phạm các quy định về khai thác thủy, hải sản”, Thiếu tá Cường nói.

Để công tác bảo vệ nguồn lợi, khai thác thủy sản hiệu quả, Trung tá Đặng Văn Đạo, Đồn trưởng Đồn Biên phòng Sơn Trà cho hay, hằng năm, đơn vị tổ chức hội nghị ngư dân để tổng kết công tác thông tin liên lạc biển và tuyên truyền kiến thức cho ngư dân trên địa bàn, tuyệt đối nghiêm cấm hành vi khai thác tận diệt, có tính chất hủy hoại các loài thủy sản. Qua đó, người dân đa phần nâng cao nhận thức đúng về các hoạt động đánh bắt cá bất hợp pháp, không có báo cáo và không được quản lý cũng như bảo vệ nguồn lợi thủy hải sản lâu dài.

Theo Chi cục trưởng Chi cục thủy sản Lưu Quang Khánh, để bảo vệ nguồn lợi thủy sản, chi cục tham mưu Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn và gửi

UBND thành phố đề nghị phê duyệt chủ trương thực hiện nhiệm vụ “Điều tra, đánh giá nguồn lợi thủy sản và môi trường sống của các loài thủy sản vùng biển ven bờ thành phố Đà Nẵng theo chuyên đề”. Về công tác thực hiện thả cá giống, tái tạo nguồn lợi thủy sản, chi cục phối hợp Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn, Chi cục Thủy lợi, Chi cục Nông nghiệp, Trung tâm Khuyến ngư-nông-lâm tổ chức thả 53.000 con giống nước ngọt tại hồ Đồng Xanh - Đồng Nghệ (xã Hòa Khương, huyện Hòa Vang). Đồng thời, phát triển nuôi trồng thủy sản thông qua hỗ trợ 72.000 giống cá nước ngọt các loại cho 47 hộ nuôi cá trên địa bàn huyện Hòa Vang (các xã Hòa Phong, Hòa Khương, Hòa Liên, Hòa Châu) và triển khai phương án hỗ trợ giống cá nước ngọt cho các hộ nuôi trồng thủy sản trên địa bàn thành phố. “Thời gian đến, chi cục sẽ tăng cường công tác bảo vệ và phát triển nguồn lợi thủy sản và đánh giá nguồn lợi và môi trường sống của loài thủy sản vùng biển ven bờ. Tiếp tục phối hợp địa phương, đơn vị hỗ trợ các tổ chức cộng đồng trong bảo vệ nguồn lợi thủy sản nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động và thực hiện công tác thả giống tái tạo nguồn lợi nhằm bổ sung nguồn lợi thủy sản trên địa bàn”, ông Khánh chia sẻ.

T.V

Mạnh về biển, giàu từ biển

(Tiếp theo trang 6)

chi cục để luôn nỗ lực hoàn thành nhiệm vụ, trọng trách.

Nói về kinh nghiệm của mình sau những đợt tuần tra, kiểm soát, theo ông Bách, điều quan trọng nhất là giúp ngư dân nắm được quy định liên quan đến IUU bằng cách nêu các vấn đề trọng tâm nhất, sao cho dễ hiểu, dễ nhớ nhất. Năm nay, Chi cục phối hợp Bộ đội Biên phòng thành phố, UBND các quận Sơn Trà, quận Thanh Khê, Đội Cảnh sát đường thủy thực hiện 11 đợt tuần tra, kiểm tra, kiểm soát hoạt động khai thác và bảo vệ nguồn lợi thủy sản, khai thác IUU, tuần tra, kiểm tra việc sử dụng xung điện để khai thác thủy sản trái phép tại khu vực vùng biển ven bờ, vùng lộng và vùng nước thủy nội địa thuộc địa bàn thành phố.

Thượng tá Trần Doãn Toàn, Chính trị viên Đồn Biên phòng Sơn Trà cho biết, bên cạnh phối hợp Chi cục Thủy sản thành phố kiểm tra, kiểm soát và xử lý các hành vi vi phạm; năm nay, đơn vị tổ chức 51 buổi/4.189 người nghe về Luật Biển Việt Nam, Luật Biên phòng Việt Nam, phát 1.500 tờ rơi tuyên truyền về chống khai thác bất hợp pháp IUU. “Thông qua các buổi tuyên truyền, đơn vị mong muốn ngư dân nắm rõ những hệ lụy, hậu quả của việc vi phạm ảnh hưởng đến xuất khẩu hải sản ở nước ta. Từ đó, phối hợp cấp ủy, chính quyền địa phương và các lực lượng thực hiện tốt hơn nữa các quy định. Bên cạnh đó, đơn vị trao cơ Tổ quốc và bản đồ Việt Nam tại Âu thuyền và Căng cá Thọ Quang, tổ chức hoạt động trải nghiệm “Một ngày làm chiến sĩ Biên Phòng” cho hơn 500 em học sinh tại Trường Tiểu học Nguyễn Phan Vinh..., giúp ngư dân nắm vững

các quy định pháp luật và tiếp thêm tình yêu biển, đảo quê hương cho các em học sinh”, Thượng tá Toàn nhận định.

Là địa phương có số lượng tàu cá lớn và tiếp nhận nhiều tàu, thuyền từ các tỉnh miền Trung đến neo đậu, quận Sơn Trà ban hành nhiều văn bản quản lý và tổ chức các buổi tuyên truyền cho ngư dân. Theo ông Huỳnh Văn Hùng, Phó Chủ tịch UBND quận, để tăng cường công tác quản lý, UBND quận ban hành kế hoạch số 205/KH-UBND về tổ chức tổng kiểm tra, rà soát toàn bộ tàu cá có chiều dài lớn nhất từ 6m trở lên và tăng cường công tác quản lý, kiểm soát tàu cá, chống khai thác thủy sản IUU. Trong đợt cao điểm từ đầu tháng Bảy đến nay, UBND quận thực hiện in và phát tờ rơi Nghị quyết 04/2024/NQ-HĐTP của Hội đồng Thẩm phán Tòa án nhân dân tối cao hướng dẫn một áp dụng một số quy định của Bộ Luật Hình sự về truy cứu trách nhiệm hình sự đối với hành vi liên quan đến IUU. Ngoài ra, quận tổ chức thực hiện 4 buổi tuyên truyền, phát tài liệu nội dung liên quan đến chống khai thác IUU cho hơn 300 lượt ngư dân; phối hợp Chi cục Thủy sản và UBND các phường tổ chức tuyên truyền cho ngư dân tàu khai thác vùng lộng và vùng khơi trên địa bàn, tăng cường tăng các nội dung liên quan đến chống khai thác IUU trên cổng thông tin điện tử quận và các trang mạng xã hội quận, phường. Qua đó, khẳng định quyết tâm của chính quyền địa phương trong việc kiểm soát, ngăn chặn các hành vi vi phạm pháp luật, đồng thời bảo vệ nguồn lợi thủy sản quốc gia.

N.Q

Nhớ đồng đội Báo *Giải phóng Quảng Đà*

Ký của **HỒ DUY LỆ**

Năm 1968, sau chiến dịch Tết Mậu Thân, cơ quan Báo *Giải phóng Quảng Đà* dời về thôn Long Hội, Điện Thái, Điện Bàn. Đặt chân đến Long Hội, chúng tôi bắt tay ngay vào việc làm hầm chống phi pháo. Trên nóc hầm chúng tôi làm một cái trại như cái chòi giữ vịt. Ban ngày im ắng có thể treo võng nằm đọc báo, hoặc ngồi ghi chép. Trong hầm có thể treo chặt chặt được năm, sáu cái võng.

Ngày mới chân ướt chân ráo về cơ quan báo, tôi chưa phân biệt ai là thủ trưởng, ai phóng viên, nhân viên, dù vồn vẹn có bốn người. Hải Học trắng trẻo, to béo, mới vào chiến trường lại ở đồng bằng, cơ quan dựa vào nhà dân nên chưa sứt cân bao nhiêu. Trần Văn Anh thì đen sạm, gầy, đeo kính cận mà trông như nông dân thứ thiệt đang loay hoay nấu xào trong bếp. Hoàng Kim Tùng cũng đen, người nhỏ con, nói giọng Quảng Trị nặng trịch. Hôm ấy, còn một người nữa là Hữu Mười. Anh trông chững chạc, ít nói, còn gọi là Mười Tuyền, người Điện Thọ. Bữa ăn đầu tiên với anh em Báo *Giải phóng Quảng Đà* chiều hôm đó có măng tươi xào với thịt hộp và rau dền luộc chấm mắm cá, một bát nước luộc rau dền xanh làm canh. Cùng với việc làm hầm, anh em còn dự trữ gieo vài hàng đậu xanh để sau này lấy hạt nấu chè. Đang dự trữ việc sản xuất tự túc, thấy tình hình không ổn, có ý kiến bàn ra: Chắc ăn nhất là đem đậu rằm giá vài hôm là có cái ăn. Đúng hôm giá ăn được, bỗng có một người đi qua tỏ ý bán con cá tràu khá to độ một cân. Trần Văn Anh mua ngay, xách con cá tràu vào, ai cũng trầm trồ. Nhiều ý kiến đề xuất món ăn cho xứng đáng với con cá tràu: nấu om, nấu canh chua, kho nghệ, nấu một nồi cháo, làm mì Quảng. Món nào nghe cũng thấy thèm. Hầu như dân Quảng rất ghiền mì Quảng! Phiếu dành cho mì Quảng đa số áp đảo, thế là bắt tay ngay cho kịp bữa chiều. Anh Hoàng Kim Tùng nhận khâu vất vả nhất: ngâm gạo, xay bột. Trần Văn Anh lóc thịt cá xong ướp hành, tiêu, tỏi, cho chút nước mắm, mì chính, để đó một chập, khừ đầu tới bỏ "thịt" vào um cho thấm. Xương, đầu cá bỏ vào cối giã, lọc lấy nước. Đó

Bức ảnh duy nhất có mặt đầy đủ các nhà báo tại mặt trận Quảng Đà. Ảnh: Tư liệu

là bữa mì Quảng nhưn cá tràu ngon tuyệt và nhớ đời. Nhớ đời bởi sau bữa liên hoan ấy, gần trưa ngày 29-12-1968, một trận bom khốc liệt của không lực Hoa Kỳ ném xuống Long Hội.

Sau Mậu Thân rồi các chiến dịch Hè - Thu, địch tăng cường phản kích bằng phi pháo. Pháo lực bay trên trời phát hiện mục tiêu là trút bom ào ào ạt xuống. Theo ý kiến anh Trần Văn Anh, sáng dậy cần phân tán bớt ra xa khu vực cơ quan, rồi có chuyện chi còn người để làm việc. Sáng hôm ấy, Hồ Hải Học, Hoài Hà và Vũ Thành Lê mang gùi ra bãi bói dọc mé bờ sông Thu Bồn, phía Cẩm Văn, rúc vào trong mấy cái hầm cóc làm việc. Ở nhà còn Trần Văn Anh, Nguyễn Đình An (lúc này là phóng viên Báo *Giải phóng Khu 5*), Hoàng Kim Tùng và tôi. Khi thấy thẳng tầu hai thân vào quần trên đầu xác định mục tiêu, đồng thời nghe tiếng phản lực xa xa, mọi người xuống hầm. Hoàng Kim Tùng ra lệnh: "Nếu tôi hô chạy thì tất cả tung lên chạy, không thì bám yên trong hầm".

Lúc tầu hai thân sà xuống thấp dần, nghe tiếng phản lực rất to. Cơ quan báo nằm trong tầm quan sát của tầu rà. Hoàng Kim Tùng đứng ở miệng hầm đưa đầu lên theo dõi thẳng tầu rà, xem hán ném quả khói ở đâu. Anh đứng trong tư thế chân cao chân thấp, sẵn sàng vọt lên khỏi miệng hầm tuôn chạy. Trong lúc đó, anh Trần Văn Anh ngồi trong cùng, loay hoay với cái xách tài liệu, trong đó có quyển sổ ghi chép và tập bản thảo bút ký *Đêm Gò Nổi*, thất lung đeo cây súng ngắn K.59. *Đêm Gò Nổi* là tác phẩm đầu tay khi anh tròn ba lăm tuổi. Anh đang

tiếp tục chỉnh sửa bản thảo mỗi khi có thời gian trước khi đưa đi nhà in.

Tiếng tầu hai thân rít sát ngọn tre như tiếng bò rống, rợn người. Tiếp theo là một tiếng cắc-bùm đanh và rền. Tức thì, một ngum khói trắng bùng lên như cây rơm, cách hầm của báo chừng ba mét.

- Chạy! Lệnh Hoàng Kim Tùng vang lên.

Đến lượt tôi vọt lên khỏi miệng hầm, thì Hoàng Kim Tùng đã cách xa hầm chừng một trăm mét, còn Trần Văn Anh đang loay hoay nửa trên, nửa dưới chỗ miệng hầm.

Tất cả đều cảm cổ chạy bán sống bán chết, bất kể gai tre, gai ngù ngày, về hướng sông Thu Bồn. Vừa chạy, tôi vừa ngoái đầu lại xem Trần Văn Anh tới đâu. Khi Trần Văn Anh ra khỏi hầm chừng năm mươi mét, thì chiếc phản lực bay đầu rít xuống ném bom. Từ xa, tiếng Hoàng Kim Tùng rít lên:

- Nằm xuống!

Một loạt bom quét xé nát bướm một vùng đất thôn Long Hội, cách hầm của Báo *Giải phóng Quảng Đà* chừng mười lăm mét, cây cỏ nằm bẹp xẹp như vừa bị một cơn lốc dữ dẫn. Chiếc phản lực thứ hai ném tiếp một loạt bom nữa, rồi hai chiếc F5 bay thẳng ra phía biển.

Chiếc tầu rà hai thân, thường gọi là OV-10, quần cao hơn quan sát, chưa chịu rời mục tiêu. Tôi liều quay lại về phía hầm. Phía sau tôi chỉ có anh Trần Văn Anh. Anh bị loạt bom quét vùi trong cỏ tranh đang cố ngoi dậy, nhưng đành chịu. Tôi chạy đến bên anh. Anh nhìn tôi, nói tình rui:

- Hấn lấy cái mông anh rồi!

Tôi la to:

- Anh Anh bị thương. Mau lên!

Hoàng Kim Tùng, Nguyễn Đình An nghe tiếng gọi thất thanh, hốt hải chạy lại. Anh em xúm đến dìu Trần Văn Anh dậy. Không biết bao nhiêu cái mảnh găm vào người anh, rõ nhất là cái mảnh hốt nửa mông, một mảnh khác cắt gần rớt chân trái của anh. Máu lai láng không tài nào ngăn lại được và cũng không có loại cầm máu nào trong tay chúng tôi trước một vết thương nặng như vậy. Người anh bê bết máu, bụi đất.

Mọi người đang lúng túng dìu anh về phía miệng hầm, chưa biết xoay xử làm sao thì đợt phản lực thứ hai vào. Trần Văn Anh hỏi anh em chạy ra xa. Anh em đành để anh nằm bên miệng hầm, chạy. Hết đợt bom thứ hai, chạy về bên anh. Tất cả chúng tôi đều nhói lòng biết vết thương đang hành hạ anh. Máu cứ rỉ ra. Các anh sơ tán ngoài bãi bói kịp về, các chị cơ quan phụ nữ xúm lại, cũng có y tá, có cứu thương, nhưng đều bất lực trước vết thương xé nát người anh. Kẻ chặt tre làm đòn, người lấy võng của anh cột dây làm cang, thay nhau khiêng anh ra trạm xá Điện Bàn, cách hầm của báo vài cây số. Toàn loại chân yếu tay mềm, nên mỗi người kê vai khiêng một đoạn thì khum người đổi vai, xin thay.

Thẳng tầu rà cứ bám riết trên đầu nên phải khiêng anh đi dựa vào bờ tre, mặc cho gai xước rách da. Mỗi lần chiếc võng cạ vào gai tre là anh thót người lên, rên hừ hừ. Chúng tôi đau từng đoạn ruột, nước mắt cứ ứa ra. Anh bảo cắt trót cái chân đau cho khỏi vướng. Lúc đau quá, anh bảo lấy súng bắn cho chết đi, đừng làm khổ anh em. Đi được một đoạn xa thì anh đưa tay ra hiệu dừng. Tất cả vây quanh chiếc võng, Anh nói trong tiếng nấc:

- Anh đau lắm! Đau không thể tưởng tượng được! Các em cho anh rên một chút.

- Thì anh cứ rên đi! Anh rên cho đỡ đau.

Anh ra hiệu cho anh em lại gần, thì thảo:

- Chắc anh không sống nổi đâu, đừng tiêm thuốc gì cho anh cả. Anh mong các em ở lại đoàn kết, lo hoàn thành nhiệm vụ, lo cả việc của Đảng giao cho anh...

Về báo không lâu, nên tôi chỉ biết anh là thủ trưởng, chưa một lần được nghe anh nói về gia đình. Chỉ một hôm, bên bờ suối, đang lo cơm chiều, anh nhắc đến thẳng

Nùng. Không rõ do đâu, giữa lúc đó, tôi bỗng nhớ câu chuyện anh kể về thằng con trai trên ba tuổi, tên là Nùng. Có kẹo, anh dành để trong tủ, mỗi lần con xin thì anh lấy cho vài cây. Bỗng một hôm, Nùng chạy lại bên ba, nói: Ba ơi, hôm nay, con không xin. Anh thấy lạ thì thằng Nùng nói: Để con vào tủ tự lấy kẹo nghe ba... Tôi biết, lúc đó anh không còn đủ thời giờ để nhắc đến các con và vợ đang ở rất xa. Dù mệt và đói, chúng tôi đều muốn khiêng anh đi thật nhanh, hy vọng bệnh xá có thuốc cầm máu, băng bó cho anh. Anh lại đưa tay ra hiệu, bảo đưa anh ghé thăm anh Ba Phước - Hồ Nghinh, Bí thư Đặc khu ủy Quảng Đà.

Đi được nửa đường, vừa đặt chiếc cang xuống đất, dưới lùm tre, ông Hồ Nghinh đi ra, đi cạnh ông là y sĩ Mười. Anh Trần Văn Anh bảo nâng cái đầu anh lên để anh nhìn ông Nghinh. Tôi quỳ hai đầu gối xuống đất, nâng đầu anh lên trên đầu gối của tôi. Anh nhìn ông Nghinh, đưa tay bắt tay đồng chí Bí thư mà anh rất kính phục. Ông Nghinh rưng rưng an ủi, bảo y sĩ Mười tiêm cho anh mũi hồi dương. Y sĩ Mười bước lại, trên tay đã có xơ-ranh và ống thuốc. Trần Văn Anh đưa tay:

- Thôi, đừng tiêm. Để dành thuốc cho anh Ba. Cho xin cốc nước trong.

Y sĩ Mười bưng ly nước cam đến. Anh lại khoát tay:

- Cho cốc nước lạnh.

Y sĩ Mười rót từ bình đồng, mời anh một cốc nước trong. Trần Văn Anh hớp một ngum súc súc, cổ ngoẹo cổ nghiêng đầu nhỏ xuống đất. Trông anh mệt nhoài. Ông Hồ Nghinh hỏi đưa anh nhanh ra bệnh xá, chỉ còn cách non cây số. Đến trước cổng bệnh xá, không nghe tiếng anh rên. Để cang xuống đất, anh vừa tắt thở, người bê bết máu nằm co trong chiếc võng dù màu cỏ úa. Chúng tôi nhìn anh lần cuối, xúm lại đưa anh ra đám đất cây phơi ải gần đó, mượn nước của bệnh xá đào đất chôn anh...

Đã bao nhiêu năm trôi qua, nhiều điều đổi thay, nhiều chuyện lãng quên, song mỗi lần nhắc lại Tết Mậu Thân là nhớ đến Anh, người thủ trưởng thân yêu, nhớ những năm tháng ác liệt, hy sinh, là nhớ đến đồng đội ra đi không ngày trở lại...

H.D.L

Ký ức bên cầu...

(Tiếp theo trang 12)

đứng ngoài cùng và trả tiền một nửa giá. Được cho đi xe hơi một đoạn cũng rất vui vì được ngắm cả dòng sông sâu bên dưới và thấy có cả một trạm gác khác để kiểm tra việc qua lại trên sông bằng ghe gỗ chèo bằng tay...

Xe dừng lại cho chúng tôi xuống trước mấy quán nước vách ván, lợp

tôn trên con đường lớn tráng nhựa. Hai đứa tôi gọi chung một ly nước mía rồi ngồi ngó ra đường, coi mấy chiếc xe ủi của lính Mỹ đang làm đường. Chiều ngược lại ra hướng bắc là đến núi Sơn Trà đã làm xong mấy bữa trước, thấy xe nhà binh chạy khá đông. Tại chỗ chúng tôi ngồi nhìn theo hướng đông, nghe

nói là về phía biển Mỹ Khê, nhưng chỉ dành cho xe nhà binh đưa lính Mỹ xuống các bãi tắm. Bãi tắm cũng có rào ngăn cách bằng dây thép gai để cách biệt với dân chài ở địa phương đi đánh cá. Rồi bọn tôi tiếp tục theo mấy anh lính leo lên chiếc xe đồ từ phía Non Nước chạy tới để qua cầu... Ánh nắng chiếu từ núi Phước Tường chiếu xuống đang yếu dần.

Dưới con mắt chúng tôi ngày đó, thật là nhiều chuyện lạ từ khi

lính Mỹ đến Đà Nẵng năm 1965 và những khám phá mới của hai đứa trẻ đi bán dép để cao su ở đầu cầu Đờ Lát. Có lẽ từ đó, cuộc sống người Đà Nẵng bắt đầu thay đổi và đông dân bởi làn sóng dân tản cư ở các vùng nông thôn từ Quảng Nam ra, từ Huế vào. Trong đó có gia đình tôi.

3. Từ cây cầu độc nhất Đờ Lát giờ đã thành một cây cầu hiện đại đẹp nhất đi từ nội thị qua phía biển. Chung quanh đó đã thành những

biệt thự, chung cư sang trọng. Từ đoạn sông được hút cát lên làm sâu một bến cảng năm ấy, giờ đã là con đường thành thang với nhiều khách sạn sang trọng, một đường phố đi bộ nhộn nhịp suốt đêm với những ánh đèn màu, những nhóm bạn hát hò, tản bộ ngược xuôi và một cầu tàu du lịch. Bên kia cầu, con đường đã rộng mở dẫn về biển và chạy đến Hội An, đẹp vô cùng. Sáu mươi năm đã trôi qua...

T.D.T

Bà Angela Merkel và những khúc ngoặt lịch sử

TRẦN ĐẮC LUÂN

Cuốn hồi ký *Freedom* (Tự do) của cựu Thủ tướng Đức Angela Merkel không chỉ là câu chuyện cuộc đời một nữ chính trị gia xuất sắc, mà còn là bức tranh phác họa thế giới chính trị toàn cầu trong suốt hơn một thập kỷ.

Trong hơn 700 trang sách, bà Merkel tiết lộ những suy nghĩ sâu sắc về các quyết định chính trị của mình, về những mối quan hệ với các nhà lãnh đạo thế giới và cả những khoảnh khắc cá nhân hiếm hoi. Theo đài DW của Đức, cuốn hồi ký *Freedom* được phát hành đồng thời bằng nhiều ngôn ngữ, trong đó có tiếng Pháp và tiếng Anh. Sau khi ra mắt, cựu Thủ tướng Đức 70 tuổi dự kiến sẽ thực hiện một chuyến lưu diễn giới thiệu sách tại các thành phố lớn ở châu Âu. Bà Merkel sẽ đến Washington (Mỹ) vào ngày 2-12 để giới thiệu cuốn sách cùng người bạn của bà: cựu Tổng thống Mỹ Barack Obama.

Nữ lãnh đạo kiên cường

Bà Angela Merkel được nhìn nhận như là một biểu tượng đặc biệt của nền chính trị hiện đại. Là nữ thủ tướng đầu tiên và duy nhất trong lịch sử nước Đức cho đến nay (giai đoạn 2005-2021), bà đã đối mặt với vô số thách thức chưa từng có trong lịch sử của nền kinh tế đầu tàu châu Âu. Từ cuộc khủng hoảng tài chính toàn cầu, khủng hoảng nợ công châu Âu, cuộc khủng hoảng người tị nạn năm 2015, cho đến đại dịch Covid-19. Cuốn hồi ký *Freedom* ra mắt vào cuối năm 2024 khắc họa những nỗ lực

Bìa cuốn hồi ký *Freedom* (Tự do) của cựu thủ tướng Đức Angela Merkel. Ảnh: LA TIMES

và quyết định mà bà từng đưa ra trong bối cảnh thế giới đầy biến động.

Trong cuốn sách, bà Merkel không né tránh những vấn đề gai góc. Bà dành nhiều trang viết để bảo vệ quyết định mở cửa biên giới Đức vào năm 2015, tiếp nhận hơn một triệu người tị nạn. Quyết định này được bà mô tả là "đúng đắn về mặt đạo đức", mặc dù bà thừa nhận điều này đã góp phần làm gia tăng sự ủng hộ dành cho các đảng cực hữu ở Đức. Bà viết: "Nhân đạo không phải lúc nào cũng dễ dàng, nhưng đó là điều cần thiết", đài DW trích dẫn.

Quyết định của bà Merkel được tạp chí *Time* vinh danh vào năm 2015 khi bà trở thành "Nhân vật của năm". Tuy nhiên, theo tạp chí *The Economist*, chính sách này cũng

Một chương mới của cuộc đời

Ở tuổi 70, Merkel đã từ già chính trường nhưng tiếp tục chia sẻ quan điểm thông qua các diễn đàn quốc tế và giờ đây là cuốn hồi ký. Bà hy vọng *Freedom* sẽ là cơ hội để công chúng hiểu rõ hơn về những gì bà đã trải qua. Như bà viết: "Câu chuyện của tôi không chỉ là câu chuyện của riêng tôi mà còn là câu chuyện của một nước Đức thống nhất, của một châu Âu đoàn kết, và của những gì mà chúng ta đã cùng nhau đạt được", đài DW trích dẫn.

Khép lại cuốn sách, bà Merkel không khẳng định mình hoàn hảo. Nhưng như một nhà phê bình nhận định với đài DW: "Điều quan trọng là bà đã dám đứng lên nói về câu chuyện của mình, từ chính góc nhìn của mình".

bị chỉ trích dữ dội, đặc biệt trong bối cảnh chủ nghĩa dân túy và phong trào cực hữu ngày càng lan rộng ở châu Âu. Dù vậy nhiều người vẫn đánh giá cao vai trò lãnh đạo của bà. Trang *Semafor* dẫn lời một nhà bình luận trên báo *El País* (Tây Ban Nha) nhận xét rằng châu Âu đã "chạy loanh quanh như gà mất đầu" kể từ khi bà Merkel rời nhiệm sở.

Những hợp tác và đối đầu

Trong hồi ký, bà Merkel không chỉ nhìn lại nội tình chính trị nước Đức mà còn kể về những mối quan hệ phức tạp với các nhà lãnh đạo lớn như cựu tổng thống và hiện là tổng thống đắc cử Mỹ Donald Trump, cựu tổng thống Mỹ Barack Obama và Tổng thống Nga Vladimir Putin.

Mối quan hệ giữa bà Merkel và cựu Tổng thống Mỹ Donald Trump là một điểm nhấn đặc biệt trong sách. Bà mô tả ông Trump là người "đầy cảm tính" và có xu hướng "chỉ muốn thắng, bất chấp hậu quả", báo *Die Zeit* của Đức trích dẫn.

Ông Trump từng gọi NATO là một tổ chức "lỗi thời", khiến bà Merkel phải đấu tranh mạnh mẽ để duy trì quan hệ xuyên Đại Tây Dương. Bà tin rằng NATO không chỉ bảo vệ châu Âu mà còn mang lại lợi ích lớn cho Mỹ. Trong hồi ký, bà viết: "Sức mạnh của NATO nằm ở sự đoàn kết, và tôi không ngừng nhắc nhở về điều đó".

Với ông Barack Obama, bà có mối quan

hệ thân thiện và chia sẻ cam kết về trật tự toàn cầu sau Thế chiến II. Ông Obama thậm chí đã tham vấn bà về việc liệu có nên tranh cử nhiệm kỳ thứ tư hay không, theo trích dẫn của đài DW.

Sau 16 năm cầm quyền, bà Merkel để lại một di sản phức tạp. Bà được ca ngợi là một nhà lãnh đạo kiên định, người đã giữ châu Âu ổn định qua những thời điểm khó khăn nhất. Nhưng bà cũng đối mặt với nhiều chỉ trích về việc quá phụ thuộc vào năng lượng Nga và thiếu đầu tư vào quân sự. Theo báo *Financial Times*, cách tiếp cận này khiến Đức rơi vào tình trạng "yếu kém về chiến lược". Bà Merkel đã không né tránh những chỉ trích này trong hồi ký. Bà viết: "Tôi chấp nhận rằng không phải mọi quyết định đều hoàn hảo, nhưng tôi luôn làm với niềm tin rằng đó là điều tốt nhất cho đất nước mình", theo trang *Semafor*.

Cuốn hồi ký ra mắt vào thời điểm nhạy cảm về mặt chính trị ở Đức, khi đất nước này đang chuẩn bị cho cuộc bầu cử liên bang sau sự sụp đổ của chính phủ liên minh "đèn giao thông" dưới thời người kế nhiệm bà là Thủ tướng Olaf Scholz. Theo nhà báo và tác giả một cuốn sách tiểu sử về bà Merkel, ông Ralph Bollmann, cuộc bầu cử có thể sẽ ảnh hưởng lớn đến việc tiếp nhận cuốn sách của bà.

T.D.L

Hoa Kỳ trả lại cổ vật cho Ấn Độ

VĂN CÔNG HOÀNG

Văn phòng Biên lý quận Manhattan vừa thông báo rằng, Hoa Kỳ đã trả lại hơn 1.400 hiện vật bị cướp bóc trị giá 10 triệu USD cho Ấn Độ. Đây là một phần kết quả của cuộc điều tra đang diễn ra nhằm hồi hương các tác phẩm nghệ thuật bị đánh cắp từ các quốc gia trên khắp Nam Á và Đông Nam Á.

Các tác phẩm được thu hồi bao gồm các cổ vật vốn được trưng bày tại Bảo tàng Nghệ thuật Metropolitan, New York. Trong số đó có một tác phẩm điêu khắc bằng đá sa thạch, mô tả một vũ công thiên

Các nhân viên bảo tàng đang chuẩn bị nhận hiện vật được Hoa Kỳ trả về Campuchia.

thể được giới buôn lậu chuyển từ miền trung Ấn Độ đến London, trước khi được bán bất hợp pháp cho một trong những người bảo trợ của Metropolitan và tặng cho bảo tàng.

Bảo tàng nghệ thuật Metropolitan (thường được gọi là Met) là bảo tàng lớn thứ tư trên thế giới và

là bảo tàng nghệ thuật lớn nhất ở châu Mỹ. Việc hồi hương các vật phẩm giá trị là kết quả của "một số cuộc điều tra đang diễn ra" về các mạng lưới cướp bóc, bao gồm cả những mạng lưới do những kẻ buôn bán nghệ thuật bị kết án như Subhash Kapoor, một nhà buôn đồ cổ người Mỹ

bị kết án 10 năm tù vì điều hành mạng lưới cướp bóc trị giá hàng triệu đôla thông qua phòng trưng bày của mình ở New York.

Kapoor bị đưa đến để đối mặt với các cáo buộc tại tiểu bang Tamil Nadu của Ấn Độ sau khi bị bắt tại Đức vào năm 2011. Văn phòng công tố viên đã có lệnh bắt giữ ông vào năm 2012 mặc dù ông vẫn bị giam giữ tại Ấn Độ trong khi chờ dẫn độ sang Hoa Kỳ.

Trong một tuyên bố báo chí, William Walker, đặc vụ phụ trách Cục Điều tra An ninh Nội địa liên bang tại New York cho biết: "Việc hồi hương hôm nay đánh dấu chiến thắng nữa trong cuộc điều tra quốc tế kéo dài nhiều năm về những cổ vật bị buôn bán trái phép bởi những tên tội phạm khét tiếng nhất trong lịch sử".

Kể từ khi thành lập cách đây hơn một thập kỷ, đơn vị buôn bán cổ vật của Văn phòng Biên lý quận Manhattan - một lực lượng đặc nhiệm gồm các luật sư, điều tra viên và chuyên gia nghệ thuật

- đã thu hồi được 5.800 cổ vật có giá trị gần 460 triệu USD. Đơn vị này cũng đã kết án 16 người về tội buôn lậu cổ vật và nộp đơn xin dẫn độ sáu người khác có liên quan đến tài sản văn hóa bị đánh cắp.

Hoa Kỳ và Ấn Độ đã ký một thỏa thuận bảo vệ tài sản văn hóa bằng cách ngăn chặn hoạt động buôn bán bất hợp pháp và đơn giản hóa quy trình trả lại đồ cổ bị đánh cắp cho Ấn Độ.

Cùng thời gian này, Bộ trưởng Văn hóa và Nghệ thuật Campuchia Phoeurng Sackona nói với báo chí: "Việc trả lại 14 tác phẩm điêu khắc đã bị cướp khỏi đất nước trong thời kỳ chiến tranh vào tuần này giống như việc chào đón linh hồn tổ tiên trở về nhà". Các cổ vật được tạo ra trong khoảng từ thế kỷ thứ IX đến thế kỷ thứ XIV trong thời kỳ Angkor cùng hệ thống tôn giáo Hindu và Phật giáo thịnh hành vào thời điểm đó.

V.C.H (Theo CNN)